

T.C.

TOROS ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MİMARLIK ANA BİLİM DALI

MİMARLIK TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**MARDİN VE TOLEDO ŞEHİRLERİNİN KÜLTÜREL
KİMLİKLERİNİ YANSITAN YAPILARIN MİMARİ AÇIDAN
KARŞILAŞTIRILMASI**

Merve Dilan BALAN

DANIŞMAN

Prof. Dr. Necati ŞEN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

EKİM 2020

ETİK BEYAN

Toros Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmada;

- Sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

.././2020

Merve Dilan BALAN

İmza

MARDİN VE TOLEDO ŞEHİRLERİNİN KÜLTÜREL KİMLİKLERİNİ YANSITAN YAPILARIN MİMARİ AÇIDAN KARŞILAŞTIRILMASI

ÖZET

Bu tezde, mimari tasarımı etkileyen faktörler göz önüne alınarak, yapı malzemesi, iklim, topoğrafya ve medeniyetlerin ortak özellikleri; Mardin ile Toledo şehirlerinde literatür araştırması ve fizyografik analizler ile desteklenerek kentsel kimliklerinin oluşumu incelenip karşılaştırılmıştır. Kültürel kimliklerini yansıtan kentsel yapıları ve bu yapıların yok olmadan korunarak 21. yüzyıla kadar gelebilmeleri, mimari anlayışlarının karşılaştırılırken birbirleri ile aynı özellikleri taşıdığı görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Toledo Mimari, Mardin Mimari, Toledo ve Mardin Mimarisi, Endülüs ile Mardin

ARCHITECTURAL COMPARISON OF THE STRUCTURES THAT REFLECT THE CULTURAL IDENTIFICATION OF MARDIN AND TOLEDO CITIES

ABSTRACT

In this thesis, considering the factors affecting architectural design, common features of building materials, climate, topography and civilizations; In the cities of Mardin and Toledo, the formation of urban identities was examined, supported by literature research and physiographic graphics. The urban structures that reflect their cultural identity and the fact that these structures can be preserved until the 21st century have been seen to have the same characteristics when comparing their architectural understanding.

Keywords: Architecture of Toledo, Architecture of Mardin, Architecture of Toledo and Mardin, Andalusia and Mardin

TEŞEKKÜR

Akademik duruşu ve bilime bakıőıyla örnek aldığım, her konu da araőtırmama yardımcı olan, saygıdeğer tez danıőmanım, Prof. Dr. Necati ŞEN'e tez boyunca yaptığı katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Bana olan güveniyle kendime ve baőarma gücüme inancımı arttıran, her daim maddi ve manevi yanımda olan abim Öğr. Üyesi Aslan BALAN'a teşekkür ederim.

Her konuda sabırla bana yardımcı olan annem Yaőar BALAN'a, ve her konuda sabırla bana yardımcı olan niőanlım Mimar Barış GÖZEN'e desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

Sevgili anneme ve rahmetli babama ithaftır,

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR.....	vi
İTHAF(ADAMA) SAYFASI	vii
İÇİNDEKİLER.....	viii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	ix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YAPI ÜRETİMİNDE: KİREÇ TAŞI	2
1.1. Yerel Malzemeyle Yapım Tekniği	2
1.1.1. Kireç Taşının Fiziksel Özellikleri.....	3

İKİNCİ BÖLÜM

2.MARDİN VE TOLEDO'NUN TARİHSEL GEÇMİŞLERİN KARŞILAŞTIRILMASI.....	4
2.1. Mardin'in Tarihsel Geçmişi.....	4
2.1.1. Mardin'de Mimari: Arap Kültürü Etkileri	5
2.2. Toledo'nun Tarihsel Geçmişi.....	5
2.2.1. Toledo'da Mimari: Arap Kültürü Etkileri.....	8

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.MARDİN VE TOLEDO KENTLERİNİN YERLEŞİM İLKELERİ.....	10
3.1. Topoğrafya	11
3.1.1. Mardin Yerleşkesinin Topoğrafik Özellikleri.....	11
3.1.2. Toledo Yerleşkesinin Topoğrafik Özellikleri	12
3.2. İklim Özellikleri	14
3.2.1. Mardin Yerleşkesinin İklim Özellikleri.....	15
3.2.2. Toledo Yerleşkesinin İklim Özellikleri	16

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.MARDİN YERLEŞKESİNDE KONUT VE DİNİ YAPILARI	18
4.1. Mardin Yerleşkesinin Konut Yapısı	19
4.1.1. Mardin’de Bir Konut Örneği – Nezir NOYAN Evi.....	23
4.2. Mardin’de Dini Yapılar.....	37
4.2.1. Mardin’de Cami Örneği – Ulu Cami	37
4.2.2. Mardin’de Kilise Örneği – Deyrulzafaran Kilise	39
4.2.3. Sinagog Örneği – Ayn-ı Yahud Çeşmesi.....	42

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.TOLEDO YERLEŞKESİNDE KONUT VE DİNİ YAPILARI.....	44
5.1. Toledo Yerleşkesinin Konut Yapısı.....	44
5.1.1. Toledo’da Konut Örneği – Onda Evi.....	46
5.2. Toledo’da Dini Yapılar.....	50
5.2.1. Toledo’da Cami Örneği – Bab-el Mardum Cami.....	50
5.2.2. Toledo’da Kilise Örneği - San Juan de los Reyes Kilisesi.....	55
5.2.3. Toledo’da Sinagog örneği - Santa Maria Blanca Sinagogu	58

ALTINCI BÖLÜM

6.MARDİN VE TOLEDO YERLEŞKELERİNİN ANA BENZERLİKLERİNİN
ÇIKIŞ NOKTALARI, YAPIM VE PLANLAMA TEKNİKLERİNİN
KARŞILAŞTIRILMASI..... 60

SONUÇ VE ÖNERİLER 62

KAYNAKÇA..... 65

ÖZGEÇMİŞ..... 69

İNTİHAL PROGRAMI VE RAPORU FORMU 70

İNTİHAL PROGRAMI RAPORU SAYFALARI..... 71

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 1. Mardin Şehrinin Uydu Görüntüsü.....	11
Şekil 2. Mardin Şehri Görüntüsü.....	12
Şekil 3. Toledo Şehrinin Uygu Görüntüsü.....	13
Şekil 4. Toledo'ya Genel Bakış.....	14
Şekil 5. Mardin İlinin Beş Yıllık Sıcaklık Ortalaması.....	16
Şekil 6. Toledo Şehrinin Beş Yıllık Sıcaklık Ortalaması.....	17
Şekil 7. Mardin Geleneksel Konut Tipinin Krokisi.....	20
Şekil 8. Hamit Köle Evi.....	20
Şekil 9. Terastan Görüntü Hamit Köle Evi.....	21
Şekil 10. Avludan Görünümü Hamit Köle Evi.....	21
Şekil 11. Nezir NOYAN Evi Batı Cephesi Birinci Giriş Kotu.....	24
Şekil 12. Nezir NOYAN Evi Batı Cephesi İkinci Giriş Kotu.....	24
Şekil 13. Nezir NOYAN Evi Kuzey Cephesi Üçüncü Giriş Kotu.....	25
Şekil 14. Nezir NOYAN Evi 0.00 Kot Planı.....	26
Şekil 15. Nezir NOYAN Evi 1.50 Kotu Bodrum Katı.....	27
Şekil 16. Nezir NOYAN Evi Bodrum Kat Depo Görüntüsü.....	28
Şekil 17. Nezir NOYAN Evi Bodrum Kat Mutfak Görevi Üstlendirilen Oda.....	28
Şekil 18. Nezir NOYAN Evi Bodrum Kat Oda Görünüşü.....	28
Şekil 19. Nezir NOYAN Evi +3 Kotu Zemin Kat Planı.....	30
Şekil 20. Nezir NOYAN Evi Zemin Kat Oda.....	31
Şekil 21. Nezir NOYAN Evi Zemin Kat Mutfak İç Mekan.....	31
Şekil 22. Nezir NOYAN Evi +7 Kotu Birinci Kat Planı.....	33
Şekil 23. Nezir NOYAN Evi Birinci Kat Oda İç Mekan.....	34
Şekil 24. Nezir NOYAN Evi Teras Görünüşü.....	34
Şekil 25. Nezir NOYAN Evi Güney Cephesi.....	35
Şekil 26. Nezir NOYAN Evi Güney Cephesi.....	36
Şekil 27. Nezir NOYAN Evi Kuzey Cephesi.....	36

Şekil 28. Nezir NOYAN Evi Cephelerde Detay 1	36
Şekil 29. Nezir NOYAN Evi Cephelerde Detay 2	37
Şekil 30. Ulu cami Güney Cephesi	38
Şekil 31. Ulu Cami Batı Girişi Eyvanından Avluya Bakış	38
Şekil 32. Ulu Cami Mihrap Önü	38
Şekil 33. Ulu Cami Planı	39
Şekil 34. Deyrulzafaran Kilisesi Zemin Kat Planı	41
Şekil 35. Deyrulzafaran Güney Cephesi	42
Şekil 36. Yahudi Çeşmesi Sokaktan Bakış	43
Şekil 37. Endülüs Konut Planı	45
Şekil 38. Onda Evi Kat Planı	48
Şekil 39. Onda Evi İç Bahçe Görünüşü	49
Şekil 40. Bab El-Merdum Cami Plan	51
Şekil 41. Bab El-Merdum Cami Tonozlarının Genel Görünümü	52
Şekil 42. Bab El-Merdum Caminin İçi	53
Şekil 43. Bab El-Merdum Camini Güneydoğu Cephesi	53
Şekil 44. Bab El-Merdum Cami Kuzeybatı Cephesi	54
Şekil 45. Toledo'da Cami Bileşenleri	55
Şekil 46. San Juan de los Reyes Kilisesini Ana Şapeli	56
Şekil 47. San Juan de los Reyes Kilisesinin Ayin Alanı	56
Şekil 48. San Juan De Los Reyes Kilisesi Güney Cephesi	57
Şekil 49. San Juan de Los Reyes Kilisesi Plan	57
Şekil 50. Santa Maria La Blanca sinagogu	59
Şekil 51. Santa Maria Blanca Sinagogu Kemerler Ve Sütunlar	59
Şekil 52. Mardin Ve Toledo Şehirlerinin 5 Yıllık Sıcaklık Ortalaması	61

GİRİŞ

Emevi ve Osmanlı devletleri Mardin ve Toledo şehirlerinde tarihi kent dokusunun oluşumunda oldukça etkili izler bırakmışlardır. Emevi devleti M.S: 756 da kuruldu ve 1492 de yıkıldı. Osmanlılarla ilişkileri Yahudilerin Süleyman döneminde Osmanlı topraklarına (Anadoluya) gelmeleriyle başlamıştır.. Dolayısıyla; Toledo'nun Emevi Devleti döneminde Osmanlılarla ilişkisi hemem hemen yoktur. Osmanlının etkisi veya Osmanlı ile ortaklığı Arap kültürünün kaynaşması sonucu Osmanlının etkilenmesi ile mümkündür. Mardin 14. Yüzyıldan bu yana Osmanlı ve Türk kültürü etkisinde kalmış, Toledo ise 756-1492 arasında Emevi/Arap kültürü etkisi altında kalmıştır.

Toledo, bugün Endülüs İspanya'sı kadar çok bilinmese de Avrupa tarihi içerisinde önemli bir yere sahip oldukça mistik bir ortaçağ şehridir. Şehrin en önemli özelliği, tarih içerisinde burada yaşamış Hristiyan, Müslüman ve Yahudi toplumların oluşturduğu heterojen doku, bu farklı medeniyetlerin kendi kültürel kimliklerini yansıtan kentsel yapıları ve bu yapıların yok olmadan korunarak 21.yüzyıla kadar gelebilmesidir [1]. Bahsedilen özelliklerin önemli bir bölümü ve hatta hemen hepsi "Mardin kenti" yerleşme ve yapılaşma özellikleri ile ortak özellikler göstermektedir.

Dünyada kentsel yerleşim ve konutların tasarımında yerel veriler, kültürel değişiklikler oldukça etkilidir. Yapıların ömrü bakımından çok önemli bir rol oynayan yerel malzeme seçimi, topoğrafya ve enlem; yapı tasarımını doğrudan etkiliyor. Bu tez çalışmasının "Mardin ve Toledo karşılaştırması" olarak seçilmesinin en önemli nedeni yukarıda Sn. Z.Polatın'da vurguladığı ortak özelliklere dayanmaktadır.

Çalışmanın birinci bölümünde, Mardin ve Toledo şehirlerinin yapı malzemesi olan kireç taşının literatür araştırması ve kullanım yöntemlerinden bahsedilmiştir. İkinci bölümünde, Mardin ve Toledo şehirlerinin ortak medeniyet geçmişlerinden bahsedilerek Arap kültürünün mimariye etkileri analiz edilmiştir. Üçüncü bölümünde, Mardin ve Toledo şehirlerin yerleşkelerinin benzerliklerin literatür ve fizyografik analizler ile desteklenip ele alınmıştır. Dördüncü bölümünde, Mardin şehrinde ki konut ve dini yapılar mimari tasarım başlığı altında incelenmiştir. Beşinci bölümünde Toledo şehrinde ki konut ve dini yapılar mimari tasarım başlığı altında incelenmiştir. Altıncı bölümde analiz edilen kaynak ve veri incelenerek Mardin ve Toledo şehirlerinin ana benzerliklerinin karşılaştırması yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YAPI ÜRETİMİNDE : KİREÇ TAŞI

Yerel malzeme, yaşadığımız dünyada en yakınımızda olan malzeme barınaklarımızın yapımında kullandığımız malzemedir. Dünya’da topoğrafik yapı ve coğrafi konumdan kaynaklı birbirinden farklı yerel malzemeler bulunur, taş yapı malzemesi olarak günümüze kadar gelen ve insanların var olduğu günden beri bir şekliyle hayatlarında varlığını şimdikiye dek sürdüren en kıymetli sürdürülebilir malzemelerden biridir.

Yerel malzeme kullanılan Mardin ve Toledo şehirleri arasında, sürdürülebilir yapı ve yapım örneklerini günümüzde de görüyoruz. Türkiye’nin Güneydoğu Anadolu Bölgesinde bulunan Mardin şehri ile İspanya’nın eski başkenti olan Toledo şehri yerel malzeme kullanımında en iyi örneklerdendir. Yerel malzeme kullanımı sürdürülebilir yapıya giden apaçık bir yoldur. Her iki şehir de yerel malzeme tercihinden kaynaklı sürdürülebilir mimariye örnektir.

Dünya doğal taş rezervlerine bakıldığında, Alp-Himalaya kuşağı içinde kalan Portekiz, İspanya, Yunanistan, Türkiye, İran, Pakistan gibi ülkelerde karbonatlı kayaç diye adlandırılan mermer, kireçtaşı, traverten ve oniks rezervleri bulunmaktadır (Altıparmak ve Engin, 2011).

1.1. Yerel Malzemeyle Yapım Tekniği

Geçmişten bugüne taşın kullanıldığı yerler ve mimarlık tarihinde ki dönemlerin (Bizans, Osmanlı, Selçuklu, Roma) kazandırdığı yenilikler günümüze dek ulaşmayı başarmıştır. Bizanslılarda taş ve tuğlanın duvarda birlikte kullanıldığı, Osmanlıda genellikle tuğla ile duvar örülmüş ve hatta Anadolu Selçuklu mimarisinde taş görsellik açısından gelişimi “taş” oyma sanatına dönüştüğü bilinmektedir. Teknik açıdan Roma dönemi taş kullanımında bir geçiş dönemi olarak algılsa bile, o dönemde de kütleli taş yapılar inşa edilmiştir. Roma, Emevi, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı yapı sanatında gelişim süreci: Dönemlerinin malzemeleri bağlamında, taş, tuğla, ve verdikleri strüktürel olanaklar; kemerler, kubbeler, tonozlar, dönemlerinin çağdaş özelliklerini yansıtmaktadırlar. Bu süreci izleyen dönemde ortaya çıkan harçlı taş kullanımı ise eski çağlardaki taş kullanımından çok farklı ve yeni bir strüktürel sistemin gelişmesine yol açmıştır. Kireç ve kum harcı ile çakıl taşlarını veya her türlü taş kırıntılarını veya karıştırmak suretiyle konglomeraya benzeyen dayanıklı ve konstrüksiyonu yekpareleştiren bir inşa malzemesi bulmuşlardır (Öztank,

2013). Her dönem kendi çağdaş yapı ve yapım sanatı ile strüktürlerini geliştirmiştir. Osmanlı, Emevi, Roma gibi devletlerin taş yapı malzemesi rezervlerinin olduğu coğrafyalarda yaşamaları birlikte benzer mimari tasarımların oluşma nedenidir.

Mardin ve Toledo bu konuda görülebilecek en önemli iki örnektir.

1.1.1. Kireç Taşının Fiziksel Özellikleri

Molekül Ağırlığı: CaCO_3 : 100,09 gr, MgCO_3 : 84,32 g. Renk: Kireçtaşının rengi, içinde ihtiva ettiği safsızlıklar için bir ölçüdür. Beyaz renk yüksek derecede saflığın, gri tonları karbon kaynaklı safsızlık ve/veya demir sülfidlerin varlığını, kahverengi, yeşil, açık sarı ve kırmızı renkler demir ve mangan muhtevasının işaretidir. Pembe renk ise dolomitik yapı belirtisidir. Doku ve Kristal Yapısı: Tüm kireçtaşı tipleri kristal yapıda olup ebat, homojenlik ve düzen durumuna göre yoğunluk ve sertlik değerlerinde kendi aralarında farklılıklar gösterirler (Turan, 2010).

İKİNCİ BÖLÜM

2. MARDİN VE TOLEDO'NUN TARİHSEL GEÇMİŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

2.1. Mardin'in Tarihsel Geçmişi

Mardin şehri, tarihte bilinen en eski uygarlıkların yaşadığı Mezopotamya -insanlık tarihinin yerleşik hayata geçtiği belde diye bilinir. Bölgesi'nin Kuzeyinde, günümüze dek bir çok dil, kültür ve dinlere şahitlik ederek heterojen bir sosyo-kültürel yapının oluştuğu İpekyolu güzergahında ki önemli bir coğrafya üzerinde kurulmuştur.

Bir yerleşim yeri olarak Mardin'in tarihi, Orta Paleolitik çağ (M.Ö. 50.000) gibi son derece kadim bir tarihe götürse de bizleri ne zaman, nasıl ve kimler tarafından kurulduğu kesin olarak bilinmemektedir. Çömlekçilik, evcilleştirilmiş hayvanlar ve ekili topraklar, Mardin'de kalıcı olarak yerleşimin, yazılı tarih öncesi dönemde, M.Ö. 6750 yıllarında başladığını söylemek mümkündür. Mardin ayrıca Cilalı Taş (Neolitik) ve Bakır (Kalkolitik) çağlarının en eski uygarlıklarını barındıran, bu uygarlıkların kültürlerinin gelişim gösterdiği, Akdeniz'den başlayıp Basra körfezine uzanan ve "bereketli hilal" denilen topraklarında bulunur (Günel, 2006).

Mardin, gerek coğrafi gerek toprak verimliliği anlamında zengin ve bereketli olmasından kaynaklı tarihsel süreç içerisinde çeşitli topluluklara ev sahipliği yapmış bir yerleşim yeridir. Bilinen bu dönemde yaşayan devletler:

- Subari, Hurri, Sümer, Akad, Mitani, Hitit Asur, İskit, Babil, Pers, Makedonya, Abgar, Roma, Bizans, Arap, Selçuklu, Artuklu, Osmanlı [2].

Birbirinden farklı kültürler ile gelişen ve büyüyen bu şehir de; tarihi kalıntılara, çok yönlü kültürel yapıya sahip, yaşayan renkli bir yerleşim merkezi ve mimari kalıntıların beşiği niteliğinde görkemli şehirdir. Günümüzde de bu özelliklerini hala korumaktadır. Etnik yapısı incelendiğinde, Türk, Kürt, Hristiyan, Arap ve Süryanilerin birlikte barış içerisinde yaşadığı tıpkı İmparatorluk dönemi şehirlerini hatırlatmaktadır.

Mardin'in kesin olarak Osmanlıların eline geçmesi Mısır seferini düzenleyen Yavuz Sultan Selim döneminde gerçekleşmiştir. Mardin, uzun müddet Diyarbakır-Bağdat ile Musul'un Sancağı durumunda kalmıştır. Mardin sancağında halk göçebe ve yerleşik olarak

iki bölüme ayrılmaktaydı. Yerleşik halk inançları açısından Yahudiler, Hıristiyanlar (Ermeniler, Süryaniler ve Keldaniler), Müslümanlar ve bir kısım Şemsilerden (Güneşe tapanlar) oluşuyordu. Mardin ve çevresi, 692'de Emeviler'in, 824'te Halife Memnun zamanında Abbasilerin hakimiyetine girmiştir. Bu dönemde İslamiyet hızla yayılmıştır. 885-978 yılları arasında buralarda hüküm süren Hamdaniler'in kaleyi kesin olarak zaptedip 895 yılında rastlanır [2].

Ortaçağ şehri olan Mardin günümüze dek yaşattığı imparatorluklardan en çok Emevi-Osmanlı ilişkisi etkilerini bugün hala bünyesinde yaşatıp ve korumaktadır. Emevilerin ve Osmanlıların; Hıristiyan ve Müslümanları birlikte yaşatma arzusu, ihtiyaç çeşitliliğini doğurmuş, kültürel zenginliğin oluşmasına neden olmuştur.

2.1.1. Mardin'de Mimari: Arap Kültürü Etkileri

Mardin beldesinin topraklarında çok uzun süre yaşayan medeniyetler, Araplar ve Hıristiyanlar hem dinsel hem de yaşayış tarzları bakımından birbirlerinden etkilenerek düşünce ve sanat varlıklarını yaşama geçirme anlamında, bugün bize kültürel miras olarak örnekler bırakmışlar ve bugün bu yapılar korunup incelenerek geçmişe ışık tutmaya sebep olmuştur.

İslam, Hıristiyan ve Yahudi toplumlarının birlik içerisinde yaşamalarının en önemli faktörlerinden biri her üç dininde tek tanrılı din olmaları; tek bir cevherden-öz- olduğu inancı barış içerisinde yaşamı desteklemektedir. Kültürler arası farklılık olsa da dinlerinin özünde iyilik, dua ve kutsal kitaplarına inanç kaynaklı birbirlerine saygı çerçevesinde dinlerini yaşamak ve yaşatmak için kendilerini tanrıya yakın hissetmek adına yapılan dini yapıları günümüze kadar sürekliliğini korumaktadır. Carl Gustav Jung'un "Saygı yaşamdan daha uzun sürer" ilkesi aslında bugün ki Mardin de yaşamış ve hala yaşayan kültürlerin ve geleneksel mimari mirasın sürdürülebilirliğinin en önemli özetidir. İslam dini cami, Hıristiyan dini kilise, Musevi dini sinagog gibi dini yapılar oluşturarak, yaşamsal olarak farklılıklarını saygı ile çeşitliliklerini arttırarak yaşamıştır.

2.2. Toledo'nun Tarihsel Geçmişi

Müslümanlar İspanya'ya birçok uygarlığa ve medeniyete ev sahipliği yapmış olan Endülüs ile gelmişlerdir. 92/710 yılında Endülüs'te yaşayan Müslümanların kuzey Afrika'ya sahip olmaları ve tekrar yeni bir hamlede bulunmalarıyla, 92/710'da Afrika'nın Valisi olan Mûsâ b. Nusayr Emevilerin halifesi Velid b. Abdülmelik'ten icazet alarak Târif b. Malik'i

orada inceleme, araştırma yapması amacıyla Güney İspanya'nın sahil kentlerine gönderdi. Târif b. Mâlik'in orada yaptığı keşif ve araştırmalar sonucu ülkeye getirdiği bol ganimetlerden sonra İspanya'yı fetih için hazırlıklara başlandı. Bunun üzerine Mûsâ b. Nusayr, 93/711 senesinde azat ettiği kölesi Târik b. Ziyâd'ı ehliyle savaş halinde olan İspanya'ya gönderdi ve bu azatlı köle İspanya'nın Toledo vilayetine kadar olan kısmı hükümdarlığına aldı ve bunun sonucunda da İspanya'da ilk fetihler başladı. Endülüs'te miladi 714-755 arası geçen döneme Valiler dönemi adı verilmiştir. Bu yıllarda Emevi Devleti Endülüs'ü kendisine bağlı bir vilayet olarak yönetmiştir. Dönemin en önemli gelişmesi, Müslümanların Avrupa'yı fethetmek için yaptıkları seferlerdir. Bu seferlerde başarılı olan Müslümanlar miladi 732 yılında Paris'e kadar ilerlemişlerdir. Bu gelişmelerin haricinde Müslümanlar Endülüs'te daha önce örneği görülmemeyen bir tarzda toplum düzeni oluşturmaya çalışmışlardır. Vizigotlar döneminde Katolik kilisesinin kışkırtılmasıyla Arianistler ve Yahudiler üzerinde yapılan dayatma ve zorlamalara son verilmiş; bağımsız, serbest bir dini atmosfer oluşturulmuş ve böylece kast sistemine benzeyen bu toplum biçimine son verilmiştir. Valiler Döneminden sonra miladi 756 – 1031 yılları arasında kurulan Endülüs Emevileri devleti, Endülüs Emevileri döneminde kurulan ve İspanya'nın Müslüman Araplar hükümdarlığında yaşadığı devletlerin en meşhurdur. Tarihte Endülüs devleti için altın çağ sayılan bu dönemde, İspanya, Portekiz, Fas ve Batı Cezayir ele geçirilip Afrika'ya kadar ilerleme olmuşsa da, bu geçici olmuş, devletin esas ilerlemesi İberya'da olmuştur. 756 yılında Endülüs'te hüküm süren Müslümanlar (Endülüs Emevileri) Endülüs'ü bağımsız devlet düzenini esas alan bir devlet haline dönüştürmüşlerdi. Öte yandan Endülüs Emevileri siyasi otoritelerinin devamlılığını istemelerinden ötürü bir ordu kurma çabası içine girmişlerdi. Bunun için, Bağdat, Mekke, Şam, Kahire ve Medine gibi o zamanın mihenk taşı mesabesindeki meşhur ilim bölgelerine öğrenciler göndermişler ve bu bölgelerde yapılan ilmi faaliyetlerin Endülüs'e naklini sağlamışlardı (Yıldırım, 2007).

Endülüs Emeviler devletinin yıkılmasıyla miladi 1031-1090 yılları arası hüküm süren Mülükü't-Tavaif dönemi başlamıştır. 1031 yılında ülkede iç karışıklıkların baş göstermesiyle Emevi Devleti yıkılmış, bunun sonucu olarak Endülüs siyasi bölünme safhasına girmişti. Tüm bu siyasi bölünmelere rağmen Endülüs bu dönemde medeniyet alanında yükselişine devam etmiş; sanat, bilim, eğitim, felsefe, alanda önemli ilerlemeler kaydetmiştir (Özdemir, 1995).

Mülûkû't-Tavâif döneminden sonra miladi 1147-1229 yılları arası hüküm süren Murabıtlar ve Muvahhidler dönemi başlamıştır. 1086 yılında Endülüslülere yardım eden ve Afrika'nın kuzeyinde devlet kuran Murabıtlar, 1147' ye kadar Endülüs'ü kendi idareleri altında yönetmişler 1147 yılından sonra ise Endülüs'ün yönetimini Muvahhidler üstlenmiştir (Salim, 1985). Muvahhidler idaresinin 1228 senesinde yıkılmasıyla İspanya'da yaşayan Hristiyanlar Endülüs'te hızlı bir işgal hareketi başlattılar. Topraklarından bir kısmı dışında Endülüslüler tüm fethettikleri yerleri kaybettiler. 1231 senesinde Nasrîler bu topraklarda bağımsızlıklarını ilan edince artık Gırnata Emirliği dönemine geçildi. Bu küçük Gırnata Emirliği yaklaşık üç asır izlediği özgün politika sayesinde ayakta kalabildi. 1490 yılında Hristiyanlar tarafından fethedilen Gırnata iki yıl sonra Müslümanların tüm hakları güvence altına alınması kaydı ile Müslümanlardan geri alındı. Bunun sonucunda ise İspanya'da yaklaşık sekiz asır hüküm süren İslam hâkimiyeti nihayetinde son buldu. Bu dönemden itibaren Moriskolar¹⁰ dönemine geçildi. Gırnata emirliğinin yıkılmasından sonra Hristiyanların egemenliğinde Müslümanlar yaşıyordu. 1497 yılında kral Ferdinand ve kraliçe İzabella, yaptıkları anlaşmaları sanki hiç yapılmamış gibi kabul ederek orada bulunan Müslümanları zorla Hristiyanlaştırmaya çalıştılar. Emirleri üzerine Müslümanlar kapalı yerlere konuldu, üzerlerine vaftiz suyu serpildi ve zorla Hristiyan oldukları ilan edildi. Kütüphaneler boşaltıldı, Kur'an-ı Kerim ve tüm Arapça eserler toplatıldı. Çocuklara kur'an-ı kerim ve Arapça öğretilmesi yasaklandı. Camiler kiliseye çevrildi. Buna karşı çıkanlar Engizisyon mahkemelerine sevk edildi. Engizisyonunda Müslümanlara işkence ettiler; onları ya kazığa oturttular ya da diri diri yaktılar. Tüm bu yapılara karşı Müslümanlar alıştıkları dini yaşantı tarzlarını yine de gizli gizli devam ettirdiler. 1609 senesinde İspanya kralı kilise ile birleşerek İspanyada yaşayan Müslüman halkın dış ülkelere sürgün edilmesine karar verdi. Orada bulunan Müslümanların büyük bir bölümü Fransa'ya kalanlar da Afrika'ya sürgün edildi. Bu sürgünlerde ne yazık ki yüzbinlerce Endülüslü Müslüman hayatını kaybetti (Yıldırım, 2007).

İspanya'da hüküm süren Endülüs Emevî Devleti'ne ait tarihî mirastan bahsedilmektedir. Batılı oryantalistlerin büyük çoğunluğunda var olan; 'İslâmî' nitelikli her şeyi -orijininden dolayı- Araplara mal etme zihniyeti, burada da kendini göstermektedir. Öncelikle; halefleri olan Abbasî Hanedanı'nın kendilerine zararı dokunacağı endişesiyle anayurtlarından kaçan, -deyim yerindeyse- soluğu İber Yarımadası'nda alan, orada bir devlet kurma fikrini ortaya atan ve bunu, uzun ve zahmetli mücadelelerden sonra gerçekleştiren ilk müslüman topluluk, asıl Ümeyye Sülâlesi'nin bakiyesi olan Araplardı.

Nitekim bu devlet banilerine izafeten tarihte "... Emevî ...” diye anılmaktadır. Zira gerçekte burada; adı geçen devlet döneminde, çeşitli vesilelerle Endülüs’e göç eden ve zamanla hkım kitle konumuna yükselen tüm müslümanlar tarafından tesis edilen ve de her nasılsa ayakta kalmayı başarabilen veya birtakım vesikalar sayesinde yerleri saptanabilen eserler söz konusudur. Ayrıca; yine İslm nfzunun etkilerini hl üzerlerinden atamamış olan İspanyol şehri yaşamaya devam etmiştir. (Rosenthal, 2006)

Arapların 711 yılında Endülüs’ fethinden sonra hakimiyeti Müslümanların ele geçirdiği tarih incelendiğinde; tek tanrılı  dinin (Müslüman, Musevi, Hristiyan) emarelerini taşıyan etrafı Tajo nehri ile çevrili İspanya kenti olan Toledo; Asya, Afrika, Avrupa medeniyetlerini yaşatmış ve ev sahipliği yaparak zamanla sanat, eğitim, mimari ve ilim alanlarında adeta bir Rönesans dönemi kadar aydınlık bir dönem geçirmiştir. İslam kültürü ve medeniyetini doğudan batıya, Avrupa’ya aktardığı en önemli merkezlerinden biri olan Endülüs’de, günümüzde de İslam nüfusunun etkilerinin devam ettiği görülmektedir. 1492 yılında Müslümanların hakimiyetine son verilip Hristiyanlar tarafından hakimiyet kurulması, 800 yıllık Hristiyan ve Müslümanların birlikte yaşamış olmasından kaynaklı birbirine oldukça benzer mimari yapılar yapmaya devam etmelerini sağlamıştır. Artık Katolik mezhebine hakim olan Toledo, giderek büyüyen Katolik milletin gelenek ve yaşam tarzına adapte olduğu görülmektedir. Bu nedendendir ki camiler Katolik kiliseye ve sinagoglara dnştrlmştir. Bu da saygının korunmadığı ve tarihi mimari yapıların restore edilerek yağmalandığını bu yüzden Toledo’da geçmişe ışık tutan çok az net veriler kaldığı görülmektedir.

2.2.1. Toledo’da Mimari: Arap Kültürü Etkileri

Tek tanrılı  dinin izlerini taşıyan Toledo, yukarıda Mardin rneğinde olduğu gibi Müslüman, Musevi ve Hristiyan dinlerinin birlikte yaşadığı ve günümüze bu birlikte yaşayan dinlerin harmanlanmış kültürel etkilerinin devam ettiği gözlenmektedir. 8 asırlık Müslüman hakimiyetinden sonra Katolik zihniyetin egemenliğine giren Endülüs’te, cami ve sinagoların, kiliselere çevrilirken mimari anlamda tamamen değişmesi pek mümkün olmamıştır. Bu üç dinin bir araya gelerek oluşturduğu melez mimari, İspanyollar tarafından “mudjar” üslubu diye adlandırılmıştır.

Aristokratik sınıfı oluşturan Araplar, genellikle konak ve saraylarda yaşamaktaydı. şehir dışındaki konakları ve sarayları ihtişamlıydı. Fakat şehirler çok plansız geliştiğinden;

yapılaşma, dar sokaklar üzerine yapılmıştı. Şehrin merkez camisinin yanında pazar gelişmiştir. Saraylar ve hamamlar resimlerle süslüydü. Soylular, çeşitli aēa ve çiçeklerle düzenlenmiş bahçeler içerisinde, lüks mobilya ve eşyalarla dşeli saray ve konaklara sahiptiler. Hıristiyan ve Yahudilerle olan ekonomik ilişkiler, Hıristiyan ve Slav kadınlarla evlilikler, Arap geleneksel yaşantısında, giyim ve dillerinde deēiřmelere sebep oldu (İmamuddin, 1984).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. MARDİN VE TOLEDO KENTLERİNİN YERLEŞİM İLKELERİ

Doğu-Batı arasında sürekli kültürel değişim halinde olan Türkiye ve İspanya'nın ortak yerleşim alanlarının oluşmasında, bu sirkülasyon oldukça etkilidir. Yerleşim ilkelerinin bu derece çok benzer olmasının sebebinin topraklarında yaşayan kültür benzerliklerinin yanı sıra, topoğrafya, iklim özellikleri ve stratejik konumlarından da kaynaklanmaktadır. Bu sirkülasyonların uzun süre devam edip göçebe olan bu hayatların mimariye yansımaları aslında kültürel zenginlik, farklı din, ırk ve mezheplerin birlikte yaşamını destekleyen yaşam alanlarını, gelenek ve göreneklerini ve birbirlerini etkileyerek günümüze dek gelebilen sürdürülebilir yapıları ortaya çıkarmıştır.

Mardin ve Toledo yerleşkelerinde yaşayan toplumların dinlerinin benzerlikleri dinlerin doğuş sıralamasına göre; Yahudilik, Hristiyanlık ve İslam'dır. Çok kültürlü bu iki yerleşkenin dinlerinin ortak özellikleri de bu şehirlerin dini yerleşimlerinin ortak özellikler göstermesine sebep olmuştur. Her iç dinin de iç mekan tasarımları, tıbbi yönleri, kible yönleri, Güney'e doğrudur.

Her ne kadar yansımaları günümüzde daha az olsa da, Türkiye ile İspanya tarih boyunca ortak yerleşim alanlarını belirleyen Doğu-Batı arasında sürekli bir kültürel sirkülasyon halinde olan iki ülkedir.

Tüm toplumsal sistemlerin, dinamikliğini korumak ve varlığını sürdürebilmek için sahip olmak zorunda olduğu bir takım ortak noktalar bulunduğu gibi, sistemi oluşturan milletlerin karakteristik özelliklerinden ve sistemin bulunduğu coğrafyadan kaynaklanan farklılıkları da vardır. Siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yapılar, değişmez ortak değerler ve zamana, coğrafyaya ve milletlerin karakteristik özelliklerine göre değişebilen değerler üzerinde oluşmuştur (Bal, 2008).

Mardin ve Toledo kentlerinde engebeli arazi yapısına sahip oldukları için her iki kentin kuş bakışı görünümü oldukça benzerdir. Toğografya yapısına göre yerleşen bu iki kent engebeli, dolambaçlı ve dar sokaklara sahiptir. Sokakların sonu mutlaka bir meydana çıkmaktadır.

3.1. Topoğrafya

Özgün mimari kurgunun gerçekleşmesinin ardında en önemli etkenlerinden olan, topoğrafya-mimarlık arasında ki ilişki, doğal bir seleksiyon ile toprak ile malzeme uyumunun en doğru seçilebilmesinin sınırlarını belirleyen etkidir. Bu aşama da görsel olarak Mardin’de gezilip, hem Mardin hem de Toledo için topoğrafik durumu incelenerek ele alınmıştır. Kültürün, insanın, çevrenin ve coğrafyanın insan üzerinde ki etkisi buna bağlı olarak insanların yaşadıkları habitata etkisi, bir bütün olarak ele alındığında bu iki şehrin benzer topoğrafyalarda yine benzer mimari karakterler oluşturmasına sebep olduğu görülmüştür.

3.1.1. Mardin Yerleşkesinin Topoğrafik Özellikleri

Türkiye’nin güneydoğu şehirlerinden biri olan Mardin şehrinin enlemi: $37^{\circ} 18'N$, rakım 1050 m. olarak hesaplanmaktadır. Dicle ve Fırat nehirleri ile sınırlandırılan Mezopotamya’nın kuzeyinde ve eski ismi ile Tur Abdin (Mardin, Hasankeyf, Cizre ve Nusaybin) yerleşimleri arasında kalan bölge olarak bilinmektedir. (Aydın, 2000).

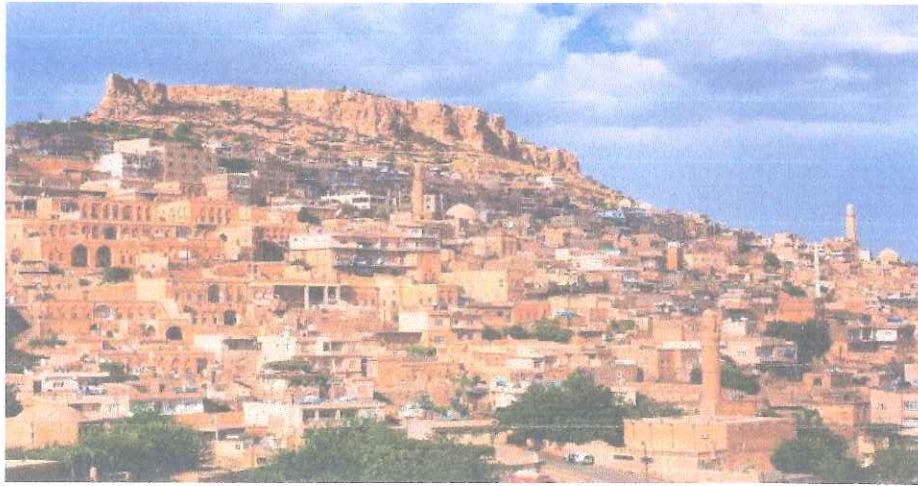
Şekil 1. Mardin Şehrinin Uydu Görüntüsü

Kaynak: [3]

Deniz seviyesinden yaklaşık 1200 metre yükseklikte bulunan ve 4.yüzyılda varlığı bilinen kale, doğudan batıya 800 metre, kuzeyden güneye 30 ile 150 metre arasında değişen boyutlara sahiptir. Kalenin bir dönem asıl yerleşme alanı olarak kullanıldığı fiziksel izlerden

anlaşılmaktadır. İçinde evler, dini ve kamu binaları bulunmaktaydı. Bu çok eski yerleşme 15. yüzyılda 300, 18. yüzyılda 80 kadar ev barındırıyordu. 19. yüzyılın sonlarına doğru ev sayısı ve nüfus azalmış ve kale sadece askeri birlikler tarafından kullanılmıştır (Alioğlu, 2005).

Mardin şehri topoğrafyası gereği eğimli olan arazisini en iyi şekilde kullanan şehirlerimizdendir. Genel görünümü dev bir dağ andırır ve bu dağın tepesine kadar labirent şeklinde merdivenler görünür (Şekil 2). Bir dağın tepesine konumlandırılmış konutlar kendi içlerinde topoğrafya ile bütünleşerek tek katlı ya da iki katlı konutlar oluşturmuştur. Tek tip plan yapısının aksine birbirinin cephelerini kapatmayan, arazinin şekline ve yönlendirmeye göre yapılaşan konutlar oluşmuştur. Arazinin eğimliliği konutların basamaklanmasını ve bu sayede konutların birbirinin cephesini ve manzaralarını kapatmamasını ve bu sayede Arap milletinin mahremiyet anlayışı için kullanıcı isteğine göre uygun arazi ile bütünleşik biçimde yerleştiği görülmektedir. Mardin'in geleneksel ve kendine özgü yapılarının olmasının temel sebebi de aslında topoğrafyasından kaynaklanmaktadır. Bu topoğrafik zenginliği en iyi şekilde kullanıp işlevselliğini arttırarak konutların bir merkez avlu etrafında zamanla kişiselleştirilip birimler eklenerek oluşturulmuştur. Bulunduğu araziye göre tek ya da iki katlı olması kararı verilmiştir.

Şekil 2. Mardin Şehri Görüntüsü

Kaynak: [4]

3.1.2. Toledo Yerleşkesinin Topoğrafik Özellikleri

Toledo(39° 52'N, rakım 529m), İspanya'nın başkenti olan Madrid'in 80 km güneyinde; üç yanı Tajo Nehriyle çevrili engebeli bir bunun üzerinde yer alır [5].

İberya yarımadası, çok eski zamanlardan beri aynı isimle, "İberia" ismiyle anılmaktaydı. Yarımada için Hispania ismini, Romalılar kullanmışlar. Bundan da İspanya ismi türemiştir. Orta Çağ Romasında bu isim Espanya şeklini aldı ve bundan da İngilizce Spain ismi türedi. Yarımada için Endülüs ismini ilk olarak Müslümanlar kullandılar. Bu ismin Vandalacia isminden türemiş olduğu kabul edilmektedir (Arslan, 1997).

İslam medeniyeti 7. yüzyılın başında Arap yarımadasında farklı yaşam biçimlerine sahip Arap kabilelerinden, bazıları çadırlarda yaşayan göçebe gruplar ve çeşitli tiplerde evlerde yaşayan diğer yerleşik topluluklar olarak ortaya çıkmıştı. Kuruluşundan bu yana hızlı bir coğrafi genişlemeye sahipti ve batıda Bizans kültürleri ile doğuda Fars Sasani ile temasa geçmiştir (Palazon, 2008).

Şekil 3. Toledo Şehrinin Uygu Görüntüsü

Kaynak: [6]

Tajo Nehri ile çevrili ve topoğrafyası oldukça engebeli bir dağın tepesine kurulmuş Toledo ile Mardin topoğrafyası karşılaştırıldığında birbirinden ayrılan coğrafi özelliklerinin tek ya da en önemlisi Toledo'nun çevresinde bulunan Tajo nehri olduğu belirlenmektedir.

Kültürel yapısı ile kendini en iyi temsil eden Toledo şehri, engebeli arazi ile dar sokakların hepsi Zacadover meydanında birleşir. Kentin görünümü bir dağın tepesinde konumlanmış sarı kalker taşı ile inşa edilen kentlerden oluşmuştur. Engebeli arazisi

konutların basamaklı ve birbirinden farklı plan tiplerinin oluşmasına sebep olmuştur. Zengin topoğrafyasını en işlevsel bir biçimde kullanarak bir çok kültürün birlikte yaşadığı coğrafi konum haline gelmiştir.

Şe

Şekil 4. Toledo'ya Genel Bakış

Kaynak: [7]

3.2. İklim Özellikleri

Topoğrafya ve iklim faktörlerinin mimariye doğrudan etkisi olduğu göz önüne alındığında, iklimlerini daha kapsamlı bir şekilde inceleyebilmek için Toledo ve Mardin'in küçük bir fizyografik taslağı gereklidir.

Dünyanın farklı bölgelerinde, iklimsel anlamda son derece önemli farklılıklar oluşmuş ve oluşmaktadır. Bölgelerin enlemlerine, doğa verilerine bağlı olarak iklim özellikleri insanların ve canlıların oluşturdukları barınaklar da bulunan enlem ve iklim koşullarına göre farklılıklar arz ederler. Barınaklardaki bu farklılıklar barınakların biçimlerine, kullanılan malzemelerine göre ayrıcalıklar taşırlar. (Prof. Dr. Necati ŞEN)

Toledo şehri neredeyse İber Yarımadasının merkezinde bulunur; coğrafi konum koordinatına bakıldığında 39° enlem uzunluğunda hesaplanmaktadır. Mardin şehri, Mezopotamya'nın Kuzeyinde İpek yolu güzergahında kurulmuştur; coğrafi konum koordinatına bakıldığında 37° enlem uzunluğunda bulunduğu hesaplanmaktadır. Enlem uzunlukları bu denli birbirine yakın sayılar olması nedeniyle topoğrafyalarının birbirine Tajo nehri haricinde benzer olması ile birlikte 2°'lik fark iklim özelliklerinde değişkenlik göstermeden aynı enlem noktasında olmanın ortak özelliklerini taşıdıkları gözlenmektedir.

3.2.1. Mardin Yerleşkesinin İklim Özellikleri

Mardin ili iklimi, Akdeniz iklimine benzer özellikler gösterir. Yazlar çok sıcak ve oldukça kurak geçerken, kışlar ise bol yağışlı ve soğuktur (Mercan, 2020). Mardin’de yağış miktarı, kış aylarının yaz aylarına oranla daha fazla düşmektedir. İklim ve topoğrafyasına göre şekillenen Mardin yapılarının genellikle içe dönük plan tiplerine sahip olduğu görülmektedir. Topoğrafik yapısından kaynaklı üst üste gibi görünen Mardin evlerinin gölgesi, dar sokaklarını tamamen kaplar ve böylece yazın en sıcak günlerinde bile sokakların serin kalmasını sağlar. Mardin evlerinde görünen pencere açıklıkları küçüktür bunun sebebi de yazın güneşi, kışın da soğuğu içeriye almasını engellemek amacına dayanır.

Eğer bulunduğumuz yerin iklimsel girdilerini değerlendirerek bir sonuca gitmek istiyorsak o zaman o yerin aylık ve en az beş yıllık sıcaklık ve rölatif rutubet ortalamalarını bilmek durumundayız. Her ayın her gün ve saati yerine, her ayın en kritik günlerini içine alan on günlük aralıkları ve iki saat aralıklı sıcaklık ve rölatif rutubet değerlerini dikkate alırsak (her ayın 1,11 ve 21. Günleri ile o günlerde ki iki saat aralıklı en az beş yıllık değer ortalamaları) tatminkar bir sonuç çıkarma olanağı elde edebiliriz.(Prof. Dr. Necati ŞEN). Bu savı tezin başlama tarihi itibari ile 2019-2015 yılları arasında Mardin iklim fizyografik analizi çıkararak elde edilen verilere göre analiz edilmiştir.

Mardin ili son beş yıllık hava durumu her ayın 1., 11., 21. günlerinin günlük ortalama sıcaklık değerleri ile aylık ortalama sıcaklık değerleri hesaplanarak analizi yapıldığında aşağıdaki grafik oluşturuldu.

Şekil 5. Mardin İlinin Beş Yıllık Sıcaklık Ortalaması

Kaynak: Yazar tarafından Şanlıurfa Meteoroloji Müdürlüğünden alınan veriler ile hazırlandı.

Grafik verileri aylık ortalama minimum sıcaklık Ocak ayında 7° , en yüksek sıcaklık Temmuz ayında $35,6^{\circ}$ olduğu görülmektedir. En düşük sıcaklıktan en yüksek sıcaklığa doğru ilk altı ay sıcaklık arttığı gözlenirken, en yüksek sıcaklıktan ayın sonuna doğru sıcaklıklar giderek azalarak yılı tamamlamıştır.

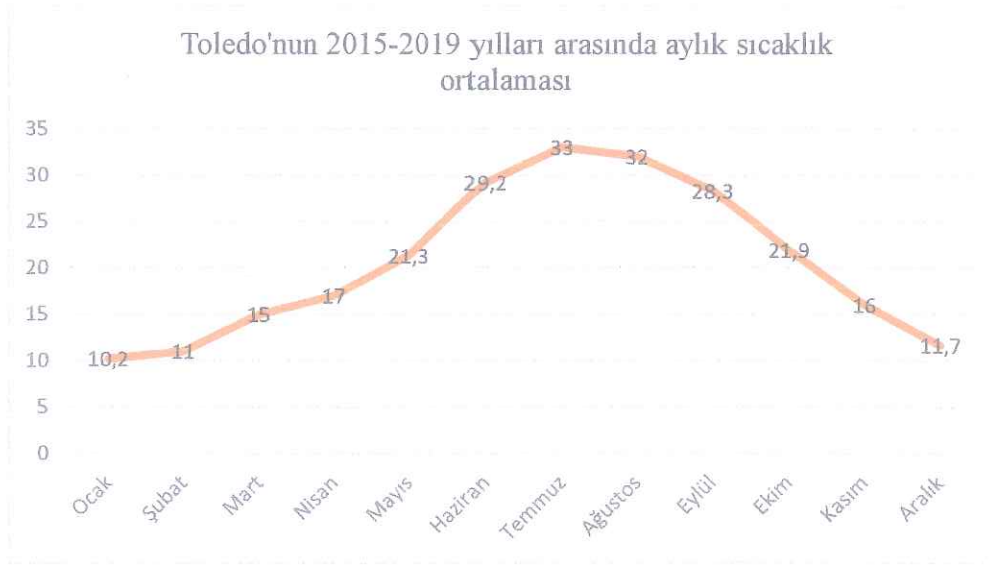
3.2.2. Toledo Yerleşkesinin İklim Özellikleri

Toledo şehrinde step iklimi görülmektedir, yıl boyunca yağış miktarı azdır. Köppen-Geiger iklim sınıflandırmasına göre BSk(Yarı Kurak Step İklimi) olarak adlandırılabilir. Toledo ilinin yıllık ortalama sıcaklığı $14,9^{\circ}\text{C}$ 'dir. Yıllık ortalama yağış miktarı: 389 mm 'dir [8].

Toledo ili iklimi, ılıman olup rüzgarı serindir. Toledo şehrinin; ziraat şartları, iklim, toprak, bitkilerin ve hayvanların yetişme şartları ve yapı mimarileri incelendiğinde, Asya'nın, Avrupa'nın, Afrika'nın antik veya medenî milletlerinden hiçbiri: İspanya Müslümanları kadar doğru ve bütün ihtiyaçları her yönden karşılayan bir iskân kanunları mecmuasına sahip olmamıştır. İklimi ılıman olup yaz aylarında kurak ve sıcak, kış aylarında ılık ve yağışlı olması topraklarında yetişen bitkilerin Güneydoğu Anadolu bölgesinin sonbaharı, kışı ve yazı itidal ölçüsü üzere olup orta hallidir. Senenin çoğunda elma çeşitleri birbirini izler. Sahilleri ve kırsal bölgeleri turfanda sebze meyve bakımından zengindir. Sınır bölgeleri ile dağlarının havâsı soğuktur. Senenin hemen her döneminde meyvesi bulunur. İyi yönlerini her zaman muhâfaza eder. Bazı yöreleri bitki örtüsünün zenginliği ve verimliliği bakımında Mardin iline çok benzerdir.

Toledo, Büyük Göller bölgesinin çoğunda olduğu gibi, dört farklı mevsim ile karakterize nemli bir karasal iklime sahiptir. Yaz aylarında, göl üzerinde güney ve batıda ki hakim rüzgarlar şehre ısı ve nem getirir [9].

Toledo ili son beş yıllık hava durumu her ayın 1., 11., 21. günlerinin günlük ortalama sıcaklık değerleri ile aylık ortalama sıcaklık değerleri hesaplanarak analizi yapıldığında aşağıdaki grafik oluşturuldu.

Şekil 6. Toledo Şehrinin Beş Yıllık Sıcaklık Ortalaması

Kaynak: Yazar tarafından Şanlıurfa Meteoroloji Müdürlüğünden alınan veriler ile hazırlandı.

Grafik verileri aylık ortalama minimum sıcaklık Ocak ayında 10° , en yüksek sıcaklık Temmuz ayında 33° olduğu görülmektedir. En düşük sıcaklıktan en yüksek sıcaklığa doğru ilk altı ay sıcaklık arttığı gözlenirken, en yüksek sıcaklıktan ayın sonuna doğru sıcaklıklar giderek azalarak yılı tamamlamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. MARDİN YERLEŞKESİNDE KONUT VE DİNİ YAPILARI

Türkiye'nin Güney Doğusunda bulunan Mardin ili, Orta Doğunun en eski yerleşimlerinden biridir. Mimari yönünden incelendiğinde; Doğu-Batı yönünde konumlandırılmış olan güney cepheleli Mardin evleri girişi topoğrafik yapısına göre belirlenmiştir, bu tasarım sürecinde konutun alanı ve avlunun yönü belirlenmiştir. Genelde taş yapı malzemesi kullanılarak topoğrafik yapısına göre kat sayısı belirlenmiştir. Mimarlık tarihi boyunca inşa edilen Mardin evlerine bakıldığında, yapı malzemesi, strüktür sistemleri ve yapım yöntemlerinin tasarım ve uygulama sürecinde orada yaşayan topluma, iklime ve en yakınında ki malzemeye göre değişkenlik gösterdiği görülmektedir. Kentte ki taş yapılar incelenerek Mardin mimarisi ele alınmıştır. Araştırma önce görsel olarak gezilip daha sonra yapı malzemesi, topoğrafik yapı ile iklim, yerel mimari başlıkları altında incelenerek ele alınmıştır. Din, dil ve ırk gibi kavramların insan yaşamı üzerinde ki ihtiyaçlarına etkileri ve yaşam alanlarının karakterize etme biçimleri; bu yörede ki toplumun tasarım kaygısının cevaplarına erişilebilmektedir. Cami, Kilise, Sinagog gibi din merkezlerini bir arada yaşattığı sürdürülebilir mimarisi ile günümüze dek ulaşan mimari tarihi bulunmaktadır.

Hem iklim koşulları hem de geçmişten günümüze kadar gelen uygarlık, medeniyet ve kültürlerin yaşadığı ve buna göre şekillendirdiği tarihi Mardin şehri avlulu mekan tipleri ile yaşam alanını bir odak noktası etrafında yeni bir anlam katarak planlamış ve günümüze kadar korunarak gelmiştir. Gerek tapınak, cami, han, mezarlık, kilise, gerekse geleneksel konut yaşam alanlarında örneklerine günümüzde rastlanmakta ve inceleme-görme imkanı bulunmaktadır.

Tarih boyunca birçok uygarlığa ev sahipliği etmiş, birçok kültür ve medeniyeti kendi topraklarında geliştirip yaşatarak var olan Mardin, diğer Güneydoğu kentleriyle birlikte, kültürel sirkülasyonun merkezinde bulunmuştur. Medeniyetlerin bıraktığı ve hatta hala devam ettiği izler; Hıristiyanlıkla birlikte kilise ve manastırların, Arap istilasının ardından İslam kültürü ile camilerin eklendiği ve bu medeniyet farklılığının oluşturduğu gelenek göreneklerin etkilerinin görüldüğü, federasyon ve aşiretlerin yerleştiği, göçebe toplum etkilerinde kalmış ve sürekli bünyesini güçlendirerek bugüne gelmiş bir kenttir.

Günümüzde halk dilinde ikiye ayrılan Yeni Mardin ve Eski Mardin mimari anlamda hem plan tipleri bakımından hem de toprak üzerinde konumlandırılan yoğunluk kütleleri bakımından birbirinden farklılık göstermektedir. Eski Mardin’de yatay mimari ve taş yapı malzemesi ile yaşam alanları oluşturulmuş iken, Yeni Mardin de dikey mimari ve çoğunlukla betonarme yapı da yaşam alanları gözlenmektedir. Eski ve yeni Mardin arasında konut tipolojisi açısından en önemli farklılık: Yeni Mardin’de plan tipolojisi dünyada ve ülkemizde sürdürülmekte olan “imar yönetmelikleri ile tanımlanmış, ülkemizin her yerinde yapılmakta olan “apartman yapıları ve o yapılarda yer alan ortak plan” şemalarıdır. Eski Mardin konut yapıları tipolojisi gerek kullanılan yerel malzeme(taş), gerekse geleneksel mimarlık anlayışı inşa edilen ile merkezi avlulu konut tipleridir.

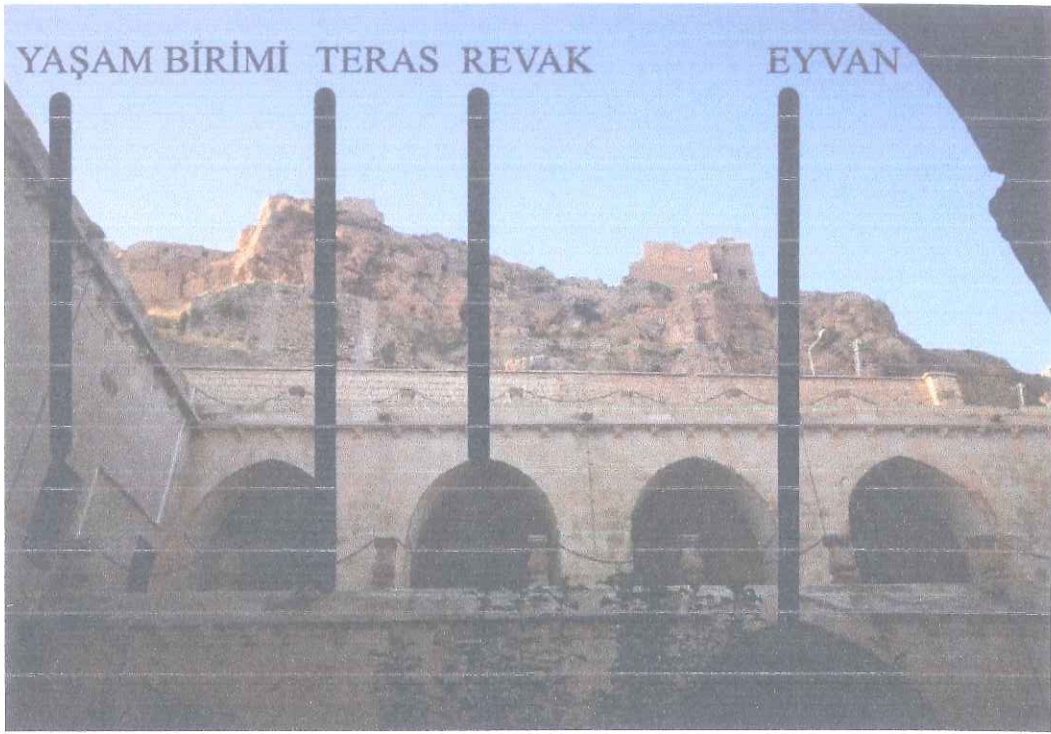
4.1. Mardin Yerleşkesinin Konut Yapısı

Güneydoğu Anadolu bölgesinde coğrafi konum ve topoğrafyasını en iyi yansıtan yerlerin başında Mardin yapıları gelmektedir. Kültür ve kullanıcı isteklerine göre biçimlenen yapıların, mimari kararının topoğrafya ve iklimin karar verdiği görülmektedir. Bu kararların yanında, inanç, ekonomik durum ve kültürel değişimin etkileri de görülmektedir. İnşa edilen yapıların ortak özellikleri; dikdörtgen, kare veya yamuk topoğrafyanın, merkezi bir avlunun etrafına birimlerin sıralanmasıyla oluşmasıdır. Dışa kapalı, içe dönük avlulu plan düzeni, yığma yapım tekniği, taş malzeme, düz dam: Ortak mimari özelliklerdir. Mevsimsel faktörlere göre yazlık ve kışlık alanlara rastlanırken, eğimli arazi sayesinde tek yöne doğru-güney- yönelme zorunluluğu getirilmiştir. Birbiri ile iç içe sıkışık kütleler olarak görünse de aslında kendi içlerinde oldukça mesafeli ve ayrı kütleler olduğu incelenmiştir. Kendi içerisinde içe dönük planlar ve sokağa doğru açılan küçük pencereler ile kurgulanmış konutlar haremlik-selamlık anlayışı kaygısı gütmektedir.

Eğimli arazinin konut tasarımına etkileri:

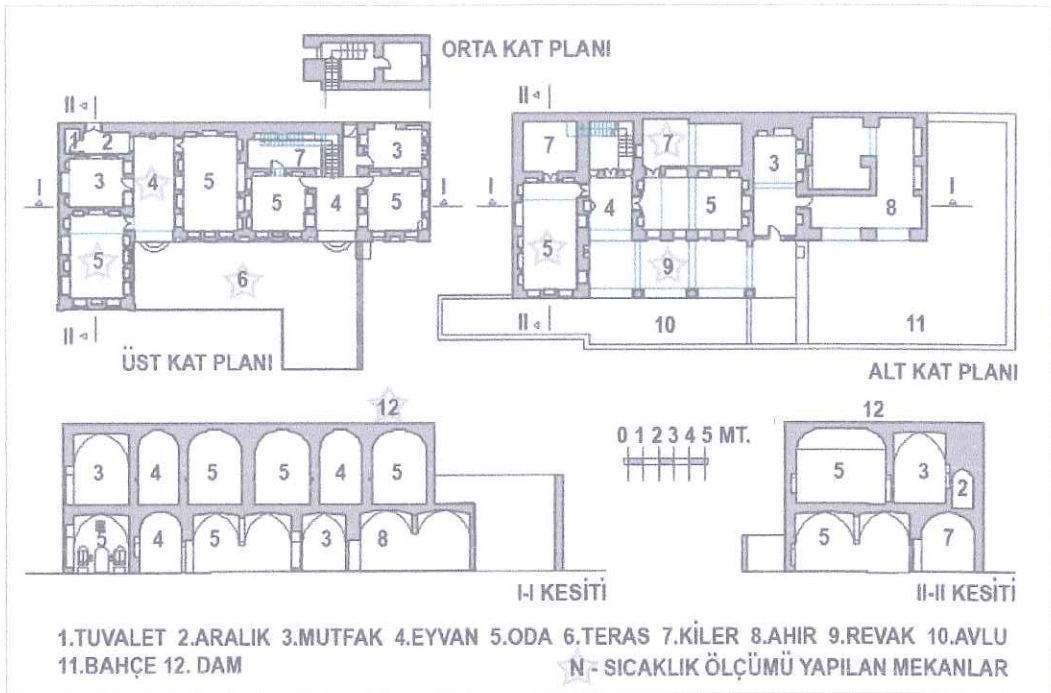
- Binaların birbirlerinin manzara ve rüzgarını kesmemesi
- Mahremiyeti ve geleneksel yaşam türlerini kendi içlerinde tutabilmesi
- Aynı mimari anlayış ile birbirini tekrarlamayan konutların oluşması

Merkezi bir avlu etrafında oluşturulan açık, yarı açık, ve kapalı mekanlar geleneksel Mardin evleri mimarisi özelliklerini oluşturmaktadır. Mardin geleneksel mimarisi incelendiğinde geleneksel bir yaşam alanı dışarıdan bakıldığında; yaşama birimi, teras, revak ve eyvandan oluştuğu görünmektedir (Şekil 7.).

Şekil 7. Mardin Geleneksel Konut Tipinin Krokisi

Kaynak: Yazar Tarafından Fotoğraflandı

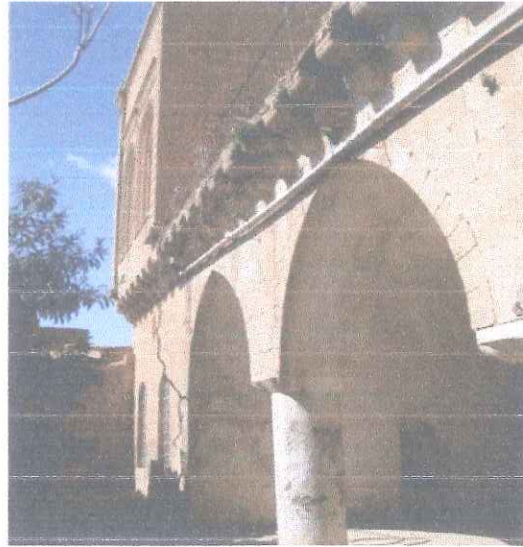
Şekil 8. Hamit Köle Evi

Kaynak: Bekleyen, 2014

Şekil 9. Terastan Görüntü Hamit Köle Evi

Kaynak: Bekleyen, 2014

Şekil 10. Avludan Görünümü Hamit Köle Evi

Kaynak: Bekleyen, 2014

Mekansal olarak Mardin konutunun geleneksel yaşam alanlarının yer alışları; yaşama birimi(odalar), mutfak, kiler, ahır, teras gibi mahallerden oluştuğu görülmektedir. Mardin'in toprak zenginliği bakımından bereketli ve elverişli olması konutların yaşam alanlarının birimlerini de etkilemiştir.

- **Açık mekanlar:** Açık mekanlarda teras ve avlu görülmektedir. Mahremiyetin mimariye en iyi yansıtıldığı bu geleneksel Mardin evlerinde en çok vakit geçirilen mekân olan avlu da; merdiven, ocak, kuyu, tuvalet, tandır, çeşme,

niş (taka) ve çiçeklikler bulunur. Plan tipleri incelendiğinde zemin katta bulunan pencerelerin sokağa değil avluya bakan cephelerde olduğu görülmektedir. Avlu, zemin katta olduğu için daha fazla gölge ve serinliğin hissedildiği bölgedir. Mardin'in iklim koşulları ve mimarisi en işlevsel şekilde oluşturulan bu avlulara mekânın içerisinde tüm odalardan ulaşım sağlanabilecek şekilde tasarlanmıştır. Teras ise iki katlı olan konutlarda, avludan üst katta ki odaya ulaşmak için koridor niteliğindedir. Avlu ve teras, daha çok kadınların dışarıya çıkmak için kullandığı ve komşuluk ilişkilerinin güçlendiği, sosyo-kültürel anlayış ile bir bütün olarak konuta yansıyan mekanlardır. Konut açık alanın oluşumunda, sosyo-kültürel etkilerinin yanı sıra ekonomik sebeplerde bulunmaktadır. Şöyle ki; bu topraklarda yaşayan milletler üretimle, toprakla ve hayvancılıkla ilişkilerini yoğunlukla yaşadığı alan gereksiniminden kaynaklı avlu ve terası dinamik bir şekilde kullanmaktadır. Avlulara aynı zamanda doğal bir bakış açısıyla ve evi dışardan yalıtma özelliği ile bir mikro klima ayarlayıcısı/düzenleyicisi görevi yüklenmektedir. (Eyüce, 2005) Bu savı destekleyen bir diğer unsur da, içe dönük bu komşu avluların bitişik nizam ya da dışarıdan bakıldığında bir hücre oluşturacak biçimde bir kent dokusu oluşturmasıdır.

- Yarı açık mekanlar: Yarı açık alanlarda eyvan ve revak gibi mimari birimler görülmektedir. Üstü genellikle tonoz ile kapalı bir geçiş niteliğinde olan eyvanın önünde genellikle su ögesi bulunur. Dicle ve Fırat nehirlerinin Mezopotamya'da su ögesi kullanımını etkilediği söylenebilir. Su, avluya hem peyzaj anlamında zenginleştirdiği hem de kuru bir iklime sahip olan bölgenin, ortamın nem dengesini düzenleyebileceği de söylenebilir. Önü teras olan revakların, birden fazla da olabildiği mekânlar da gözlenmektedir. Örneğin; bir manastır ya da kilise gibi... Revak ve eyvanın baktığı cephenin önünde avlu yer almaktadır bu da mahremiyetin anlayışının yaşadığının göstergesidir.
- Kapalı alanlar: Kapalı alanlarda, mekânın en önemli birimi olan ana yaşam merkezi olarak nitelendirilen "odalar" ve ıslak hacim, mutfak, diğer mekanlar(kiler, depo, ahır, vb.) şeklinde genellenebilir. Odalar, açık mekan-avluda etrafında dizilen birimlerden oluşmaktadır. Bu kapalı alanlar konutun bulunduğu topoğrafyaya göre şekillenerek oluşturulan yarı açık ve açık mekânların dışında kalan alanlardır. Yemek yeme, oturma ve yatma aynı

mekânda gerçekleşir. Odalarda bulunan nişler küçük ise mumluk olarak büyük ise gündüzleri yatak ve döşekleri yerleştirme yerleri; geceleri de uyuma yeri olarak işlev yüklenmiştir. Genelde büyük ailelerin erzak yeri olarak zemin katta bulunan kışlık depolama yeri de kapalı mekânlardır.

4.1.1. Mardin’de Bir Konut Örneği – Nezir NOYAN Evi

Geleneksel Mardin evleri yerleşimi incelendiğinde tipolojisi avlu esas alınarak tasarım süreci işleve ve topoğrafyaya göre şekillenmiştir. Bu şehir ile ilgili genel bir görüş bildirmek için ancak bir konut tipolojisi inceleme gereksinimi duyuldu. Kültür ve Turizm Müdürlüğünün rölövesini alıp, restore etmiş olduğu Nezir NOYAN’ın evi, serbest açık mekân ve çevresindeki kapalı taş duvarlardan oluşmuş düzenlemesi ile “Mardin geleneksel ev” başlığı altında mimari kararları incelendi. Aşağıdaki örnek taş yapı geleneksel Mardin evlerinin önemli örneklerinden biridir. Mimari tasarımın yapı tasarım ile bütünleşmesi ve tam bir iklimsel ve kullanım konforu sağlaması “geleneksel yapıların” tasarlanmasındaki doğruluk ilkelerinin ne kadar doğru ve deneme yanılma yönteminin sağladığı avantajın önemli bir yansıması ve yol göstericiliğidir.

Nezir NOYAN’ın evi Mardin Merkez Latifiye Mahallesi 151 Sokak No:60/31-32 Pafta / 510 ada / Parsel No:1 adresinde yer alan Mardin/Artuklu İlçesi Latifiye Mahallesi M.Nezir Noyan'ın evi Tarihi Latifiye Camisinin yakın yamaçta bir grup eski Mardin taş evlerinin arasında büyük evlerinin arasında sokaktan dört tarihi dış kapıyla çevrili kesme taştan ve oval taştan yığma bir yapıdır (Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü).

Rölövesi ve restorasyonu gerçekleşmiş bu ev, geleneksel Mardin konut yapılarının tüm özelliklerini taşımaktadır. Doğal taşlar ile inşa edilmiş konutun planı incelendiğinde:

- Yapay kayalıklardan oluşmuş deposu, eyvan dediğimiz mimari birimin yanında taş merdiven, eyvan duvarının içerisine gizlenmiş nişde su kuyusu, mimari kararın ve topoğrafyanın etkisi ile güneye yönelme, açık alan diye nitelendirilen avlunun güneye yönelmesi mevcuttur.
- Büyük ve küçük detaylar ile yüklük ya da yatma yeri olarak kullanılan nişler görülmektedir.
- Evin tavanında yıldızlı tonoz ile inşa edilmiştir.
- Evin elektrik şebekesi duvarlar örülmeden taşlar arasına gizli bir şekilde monte edilmiştir. (Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü)

- Taşlar arasında değişik motiflerle taş tezyinatı görülmektedir bu iki dairenin teras kısmında bağımsız odalar inşa edilmiştir. (Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü)
- Zemin katta her iki odanın gerisinde kiler ve banyo yer almaktadır.
- Evin ikinci katı iki daireden oluşmaktadır.
- İçeriye bakan-avlu- pencereler geniş olup evin içerisi yontma taştan inşa edilmiştir.

Nezir NOYAN evi incelemesinin temel sebebi topoğrafik olarak oldukça geleneksel Mardin dokusuna uygun olmasıdır. Yapı bodrum, zemin, birinci kat ve dam olmak üzere dört plan kotundan oluşmaktadır. Birinci olarak nitelendirebilecek giriş, batısında yer alıp bodrum kotu ile giriş yapılabilir. İkinci giriş de batısında ve bodrum kotundadır. Yapının üçüncü ve dördüncü girişi ise kuzey cephesinde ve basamaklarla birinci kata ulaşmaktadır.

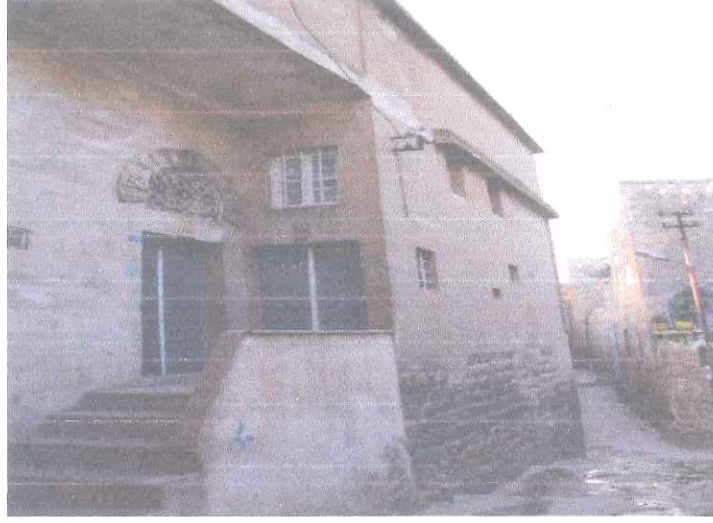
Şekil 11. Nezir NOYAN Evi Batı Cephesi Birinci Giriş Kotu

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 12. Nezir NOYAN Evi Batı Cephesi İkinci Giriş Kotu

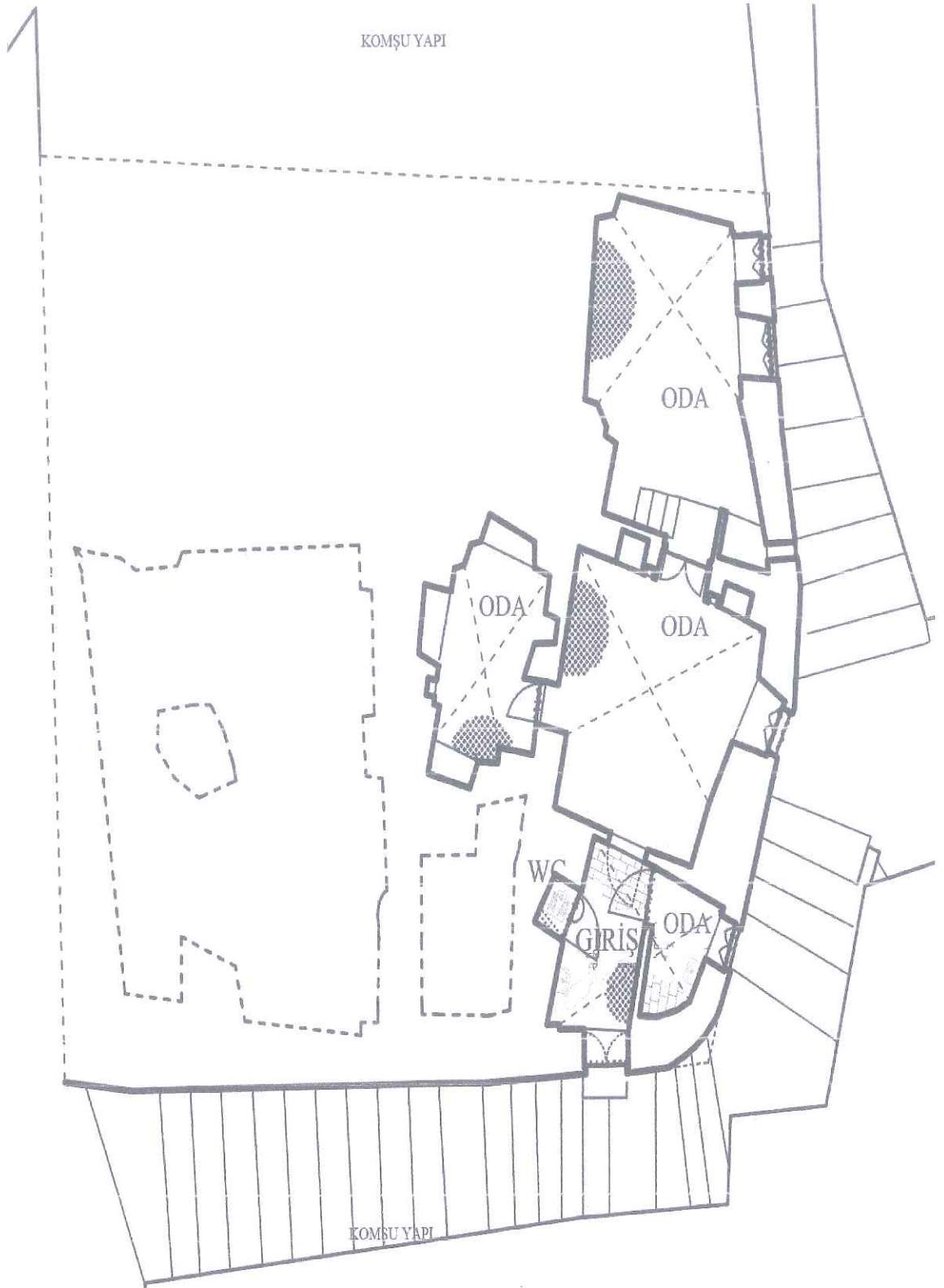
Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 13. Nezir NOYAN Evi Kuzey Cephesi Üçüncü Giriş Kotu

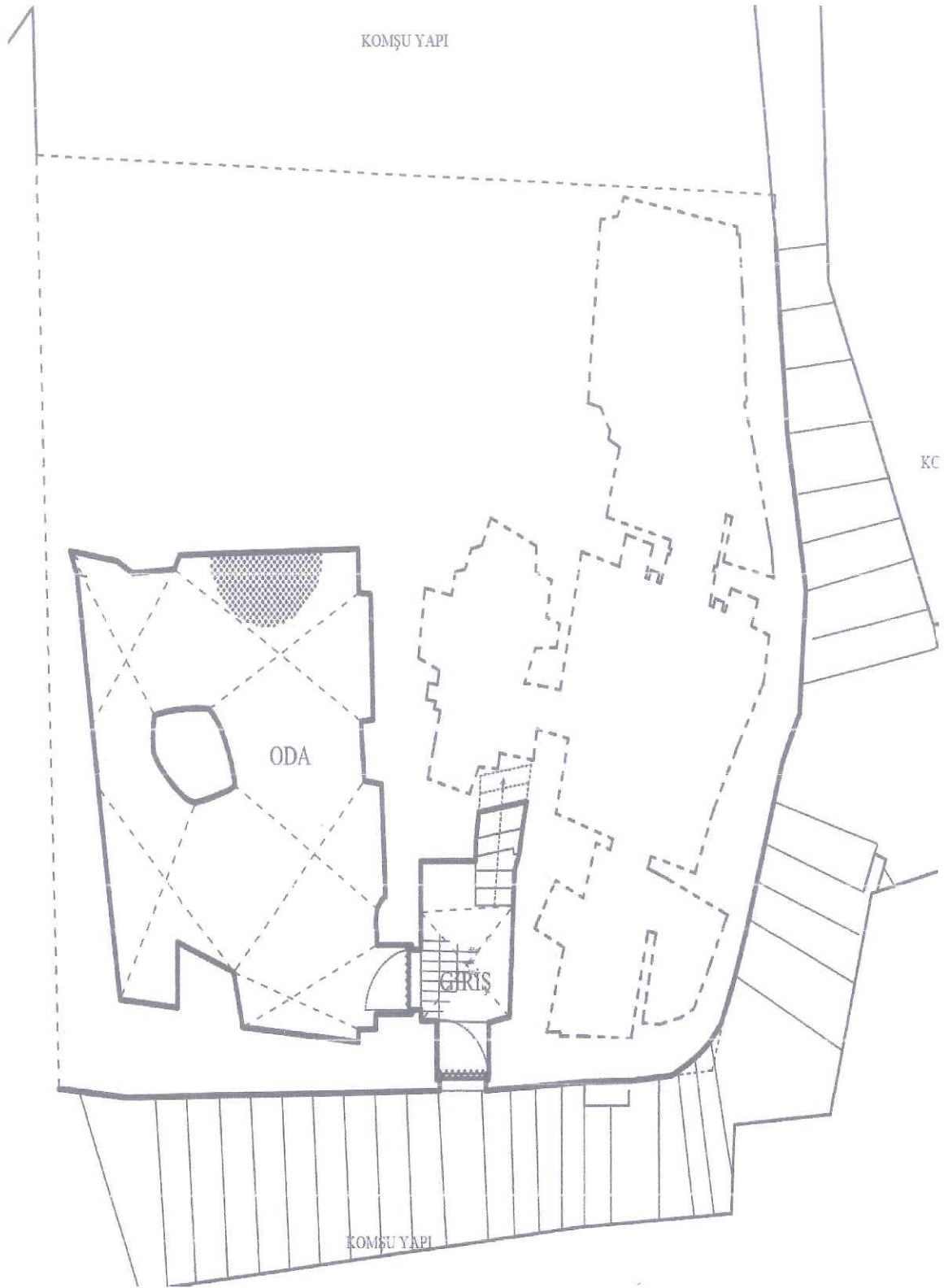
Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Konutun bodrum kat girişinin her ikisi de batı cephesinde konumlanmıştır. Topoğrafyadan kaynaklı üç girişinde farklı kotlarda oluştuğu görülmektedir. Konut bodrum katında, beş oda bir tuvalet vardır. Bu odalardan biri depo niteliğindedir. Deponun zemini beton şap, duvarları taş, tavanı ise çapraz tonozdur. Diğer beş odanın birinde tezgah ve lavabo görülmektedir. Muhtemelen mutfak niteliği verilmiştir. Beş odanında, zemini beton şap, duvarları taş ve kireç ile sıvanmış tavanı ise çapraz tonozdur. Ahşap doğramalı çift kanatlı kapı ile geçilen odaların güneşe bakan cephelerinde pencereler bulunmaktadır. Odaların içerisinde büyüklü küçüklü nişler bulunmaktadır.

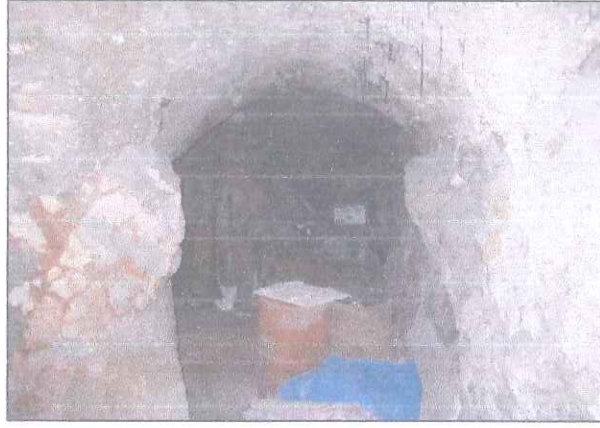
Şekil 14. Nezir NOYAN Evi 0.00 Kot Planı

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 15. Nezir NOYAN Evi 1.50 Kotu Bodrum Katı

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

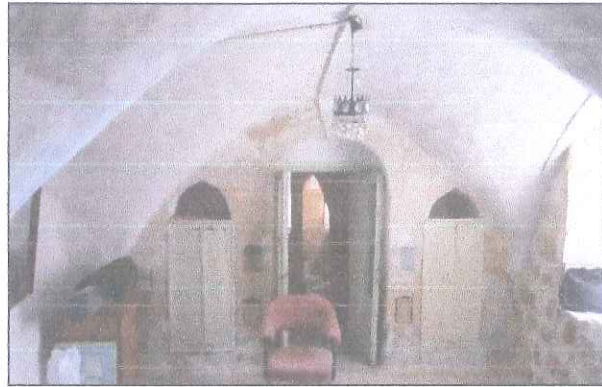
Şekil 16. Nezir NOYAN Evi Bodrum Kat Depo Görüntüsü

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 17. Nezir NOYAN Evi Bodrum Kat Mutfak Görevi Üstlendirilen Oda

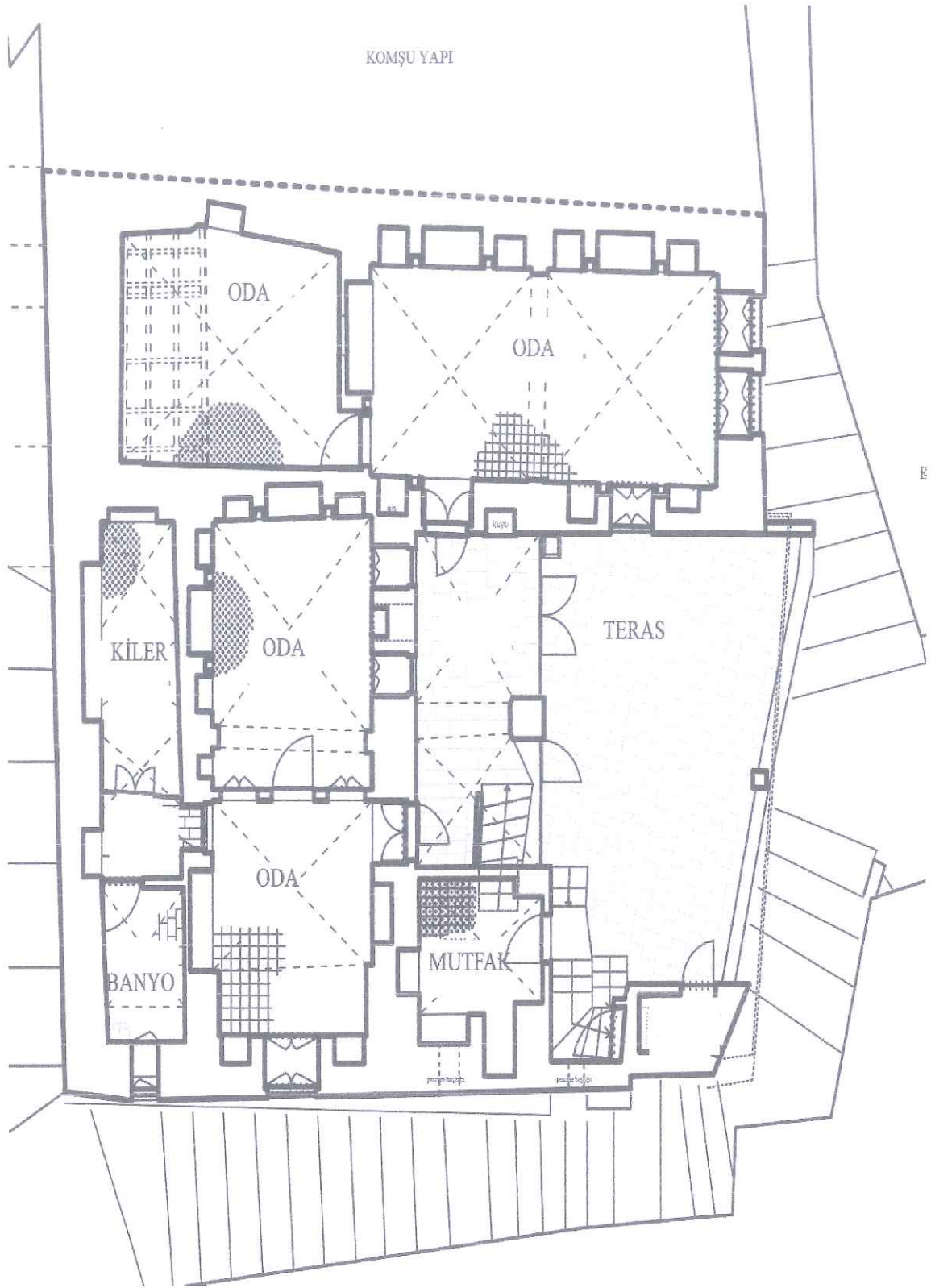
Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 18. Nezir NOYAN Evi Bodrum Kat Oda Görünüşü

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Zemin kata bodrumdan 8 basamaklı merdiven ile ulaşılmaktadır. Bu katta teras, eyvan, mutfak, altı oda ve bir banyo bulunmaktadır. Mutfağa terastan ulaşılmaktadır ayrıca terasta küçük içinde lavabosu bulunan bi oda daha bulunmaktadır. Zemini beton şap, duvarları sıvalı, tavanı ise çapraz tonozla geçilen mekanın eklenti ahşap doğramalı bir de kapısı bulunmaktadır. Ahşap kirişlerle duvara oturtulmuş asma bi katı bulunan odada bir tane de niş bulunmaktadır. Yapının kuzey cephesinde bulunan birinci kata çıkan merdivenler odanın tavanını kesmiş durumda ve mekan içerisinden algılanabilecek bir durumdadır. Duvarlarda yer yer boya dökülmeleri ve kararmalar mevcut olup aynı zaman da elektrik kabloları da bulunmaktadır (şekil 20). Eyvandan +90 cm'lik kot farkı ile geçilen mutfağın zemini fayans duvarlar seramik, tavanı ise çapraz tonozdur. Eklenti metal doğramalı kapı ile geçilen mutfakta üç tane niş ve tezgah bulunmaktadır (şekil 17).

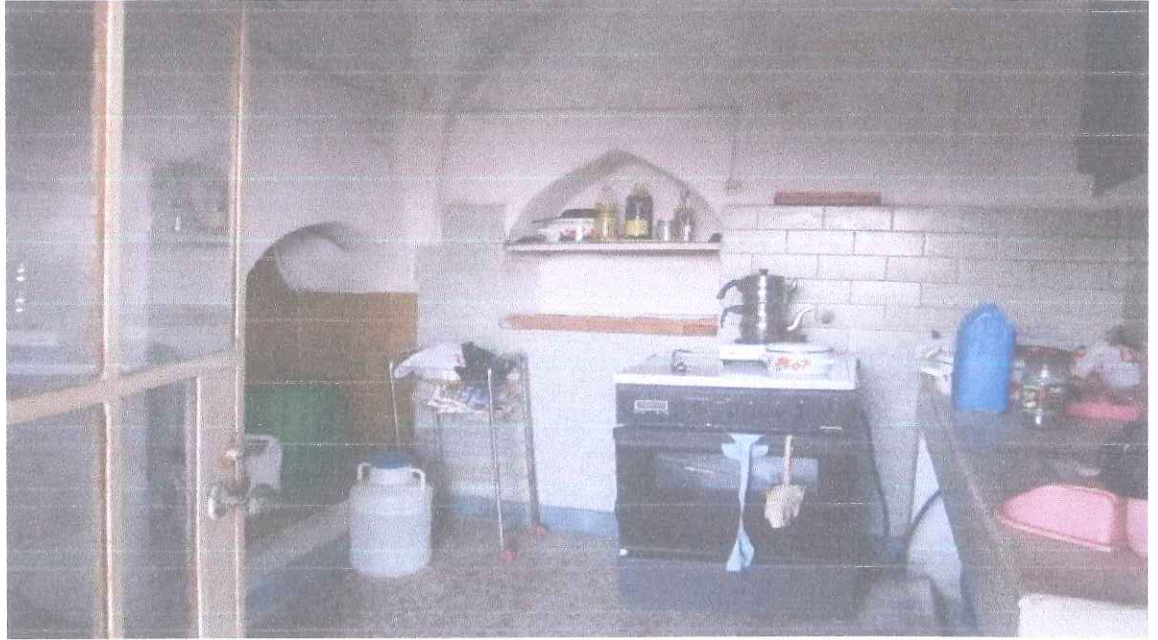
Şekil 19. Nezir NOYAN Evi +3 Kotu Zemin Kat Planı

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 20. Nezir NOYAN Evi Zemin Kat Oda

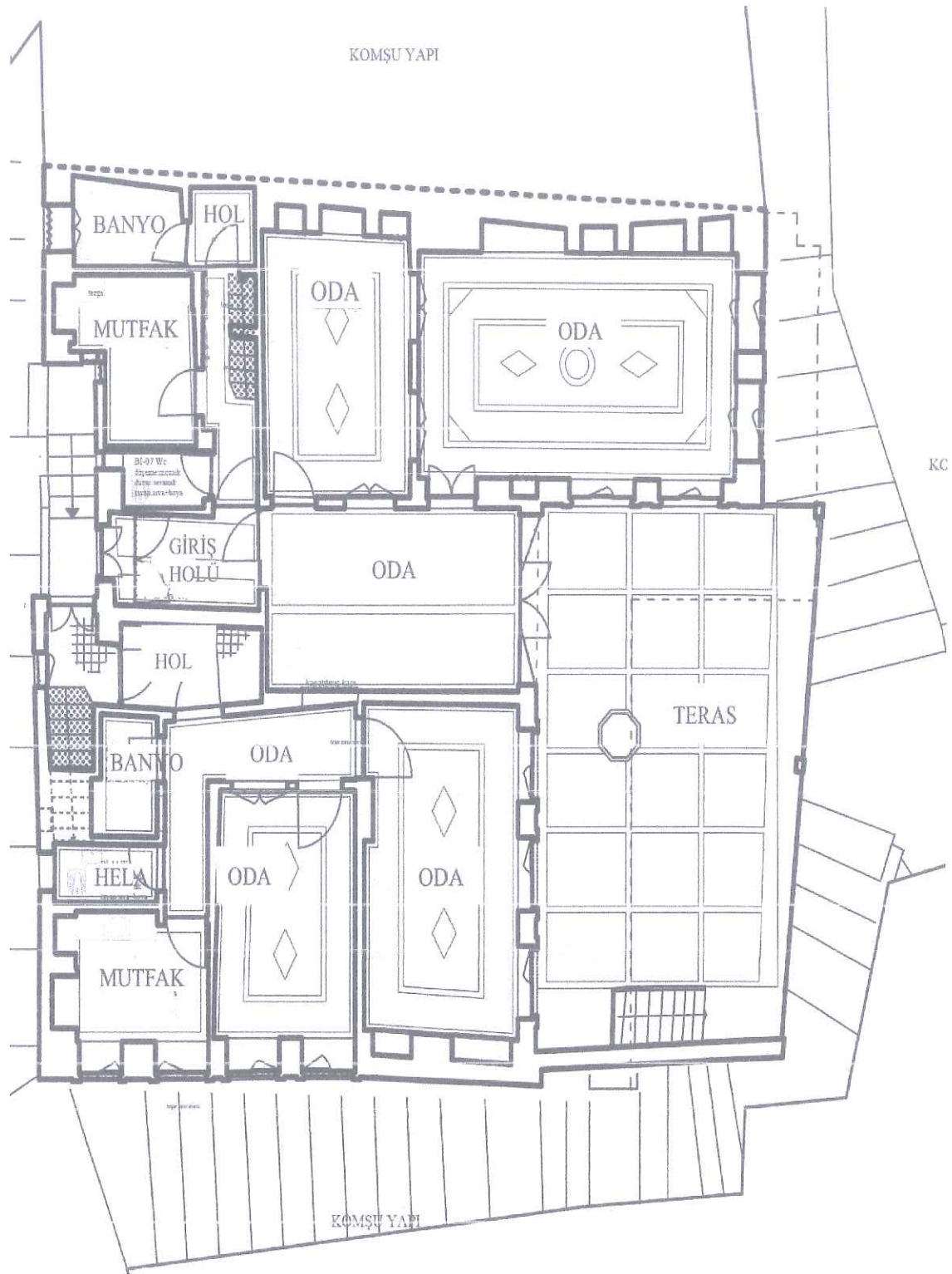
Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 21. Nezir NOYAN Evi Zemin Kat Mutfak İç Mekan

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Birinci kat da Kuzey cephesinde bulunan basamaklarla ulaşılan iki girişi ve zemin kat terasından yine basamaklarla terasına ulaşılan birinci kat planında beş oda, iki mutfak, iki banyo, iki wc, iki koridor, iki hol, iki girişi ve bir terası bulunmaktadır (şekil 22). Odaların güneye bakan cephesinde pencereler bulunmaktadır. Zemini mozaik duvarları boya, tavanı ise betonarmedir. Odalarda küçüklü büyüklü nişler bulunmaktadır. Bazı nişlerin içerisine ahşap kapaklı dolap yerleştirilmiştir.

Şekil 22. Nezir NOYAN Evi +7 Kotu Birinci Kat Planı

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 23. Nezir NOYAN Evi Birinci Kat Oda İç Mekan

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Teras, bu katta bulunan bir odadan çift kanatlı ahşap doğramalı camekan ile ulaşılmaktadır. Zemini mozaik ve beton şap, duvarları ise taştır. Metal korkulukları bulunmaktadır. Terasa geçişi sağlayan camekanın üstünde işlemeli taş bulunurken birde mozaikten yapılmış küçük bir havuz bulunmaktadır.

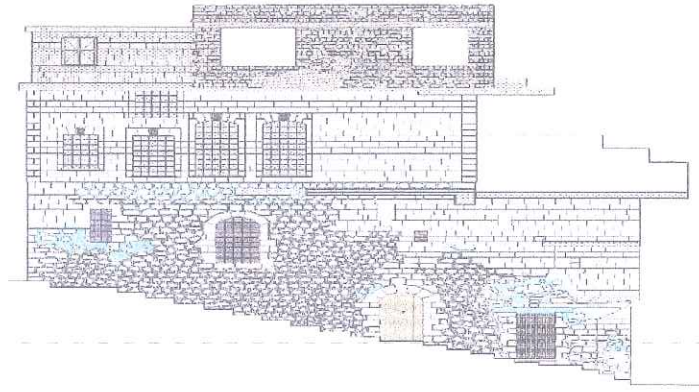

Şekil 24. Nezir NOYAN Evi Teras Görünüşü

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Cephelerde doğrama detayları ve pencere açıklıklarının büyüklükleri analiz edilmiştir. Genelde sokağa bakan cephelerde pencerelerin küçük, avluya bakan cephede ise pencerelerin daha büyük ve fazla olduğu görülmektedir.

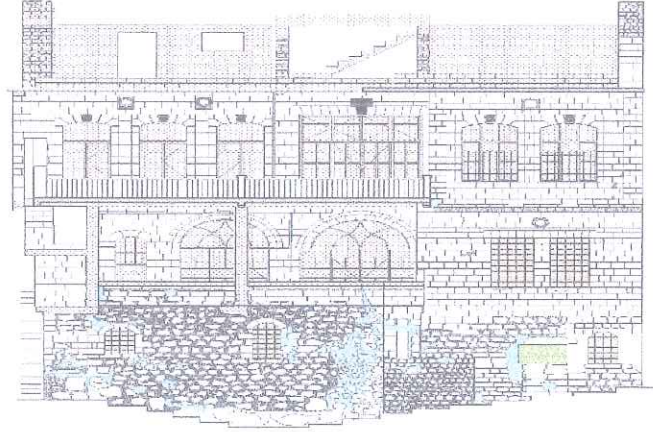
Batı cephesinde genellikle moloz taş ve kesme taş kullanılmıştır. Bodrum kata ait olan iki kapıdan biri daire kemerli ve ahşap doğramalı olurken diğeri düz beton lentolu ve metal doğramalıdır. Zemin katta bulunan pencerelerden biri daire kemerlidir. Pencerelerin önünde geçme metal korkuluk bulunmaktadır. Birinci kata ait olan pencerelerin etrafında taş söve bulunmakta ve kilit taşları da süslemelidir. Cephenin sağ tarafında kat seviyelerinde betonarme döşemeler algılanmaktadır. Çatıda tuğla ile örülüp pencere boşluklarının bırakıldığı duvar bulunmaktadır.(Şekil 25)

Şekil 25. Nezir NOYAN Evi Batı Cephesi

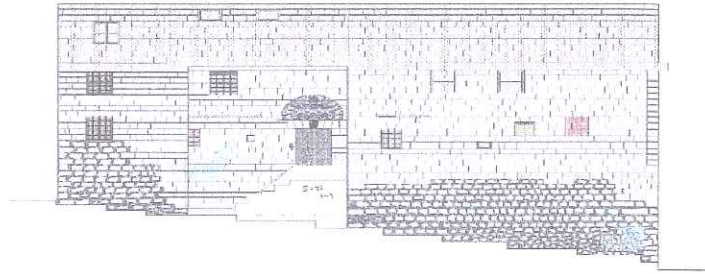
Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Güney cephesi, bodrum kat seviyesinde çok fazla bozulduğu ve moloz taş örgüsüne sahip olmasıyla beraber çimento ile müdahale yapıldığı görülmektedir. Bu kat seviyesinde; üç tane daire kemerli, geçme metal korkuluklu pencere varken iki tane de düz lentolu pencere bulunmaktadır. Zemin kattaki terasta betonarme kolon ve kirişler görünmektedir. Bu kolon ve kirişlere birinci katın terası oturtulmuştur. Cephenin zemin kat seviyesinin sağ tarafında iki tane pencere ve geçme metal doğramalı korkuluk bulunurken bir tane de işlemeli daire şeklinde tep penceresi bulunmaktadır. Birinci kat seviyesinde üç tanesi terasın içinde olmak üzere 5 tane kemerli pencere ile bunların etrafında taş söve bulunmaktadır ve kilit taşları da süslemelidir. Tüm cephelerde dönemin kendine özgü detaylara rastlanmaktadır.

Şekil 26. Nezir NOYAN Evi Güney Cephesi

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 27. Nezir NOYAN Evi Kuzey Cephesi

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 28. Nezir NOYAN Evi Cephelerde Detay 1

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Şekil 29. Nezir NOYAN Evi Cephelerde Detay 2

Kaynak: Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü

Cepheler de kemerli kapılar mevcuttur. Alt kattı taş duvarlar, üst katı da tuğla duvarlar ile işlenmiştir. Topoğrafik yapının plana yansıdığı cephelerde görülüyor ki kademeli bir yapı oluşturmuştur.

4.2. Mardin’de Dini Yapılar

4.2.1. Mardin’de Cami Örneği – Ulu Cami

Ortaçağdan günümüze dek Anadolu’nun en eski camilerinden olan Ulu cami, Mardin’de Osmanlı döneminden kalan en önemli camilerdendir.

On altıncı yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti’nin sınırları içinde kalan Mardin’de, Ulu Camii’nin tahrip olmuş bölümlerinin onarımında yapılan değişiklikler, kitabelerden de anlaşılabilceği üzere, 18. ve 19. yüzyıllara aittir. Cami bugünkü durumunu, özgün şekline bağlı kalınarak, Osmanlı’nın son döneminde almıştır. (Çağlayan, 2018).

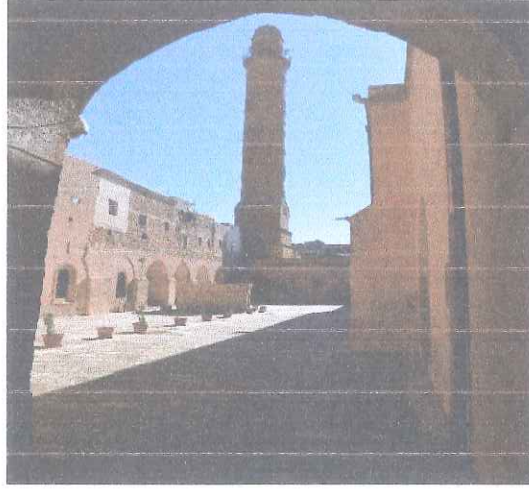
Ulu cami planı enine gelişmiştir. Mardin geleneksel konut tipinde vazgeçilmez olan mekan-avlu ilişkisi, Ulu camide de görünmektedir. 12’nci yüzyıl Mardin Artuklu mimarisinin temel özelliklerine benzer yapısı mevcuttur. Güneyinde mihrap bulunur. Beşik tonuzlu üç nef, mihrabın sağında, solunda ve karşısında paralel olarak bulunur. Mihrabın önünde kubbe bulunur. Bazı duvarlarda ve tonozlarda birbirinden farklı süslemeler ve kitabeler yer almaktadır. Kesme taş işçiliği ile yapılmıştır. Güney cephesinde üçlü yarım kubbe bulunmaktadır. Minaresi gibi, yivli, sivri ve dilimlidir.

Kuzeyde konumlanan avluya, doğuda ve batıda yer alan basit bir eyvan ile girilmektedir. Eğimli arazi üzerine inşa edilmiştir. Kuzeydoğu cephesinde minaresi konumlandırılmıştır. Mihrap önu kubbeleridir.

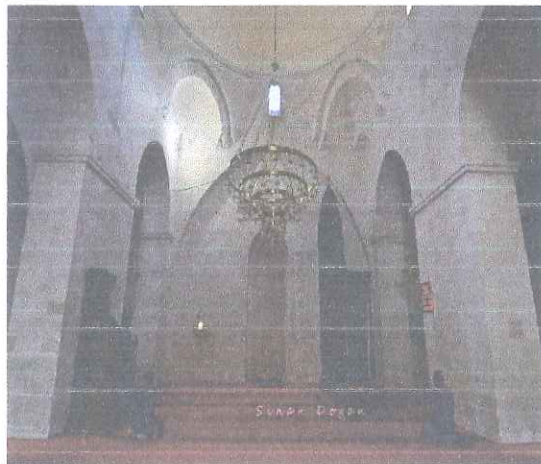
Şekil 30. Ulu cami Güney Cephesi

Kaynak: Çağlayan, 2018

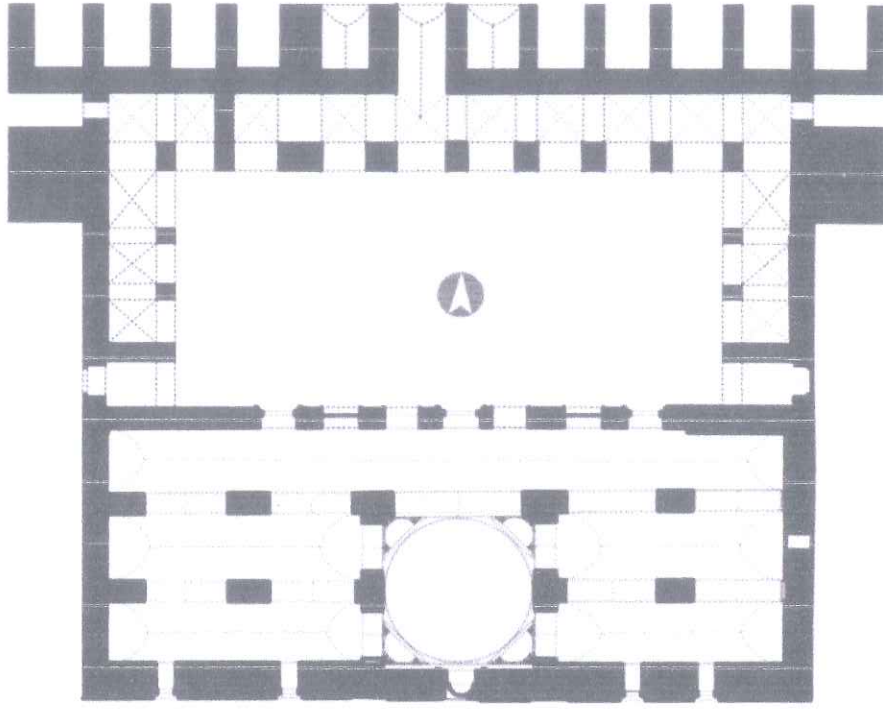
Şekil 31. Ulu Cami Batı Girişi Eyvanından Avluya Bakış

Kaynak: Çağlayan, 2018

Şekil 32. Ulu Cami Mihrap Önü

Kaynak: Çağlayan, 2018

Şekil 33. Ulu Cami Planı

Kaynak: Koçlar, 2017

4.2.2. Mardin’de Kilise Örneği – Deyrulzafaran Kilise

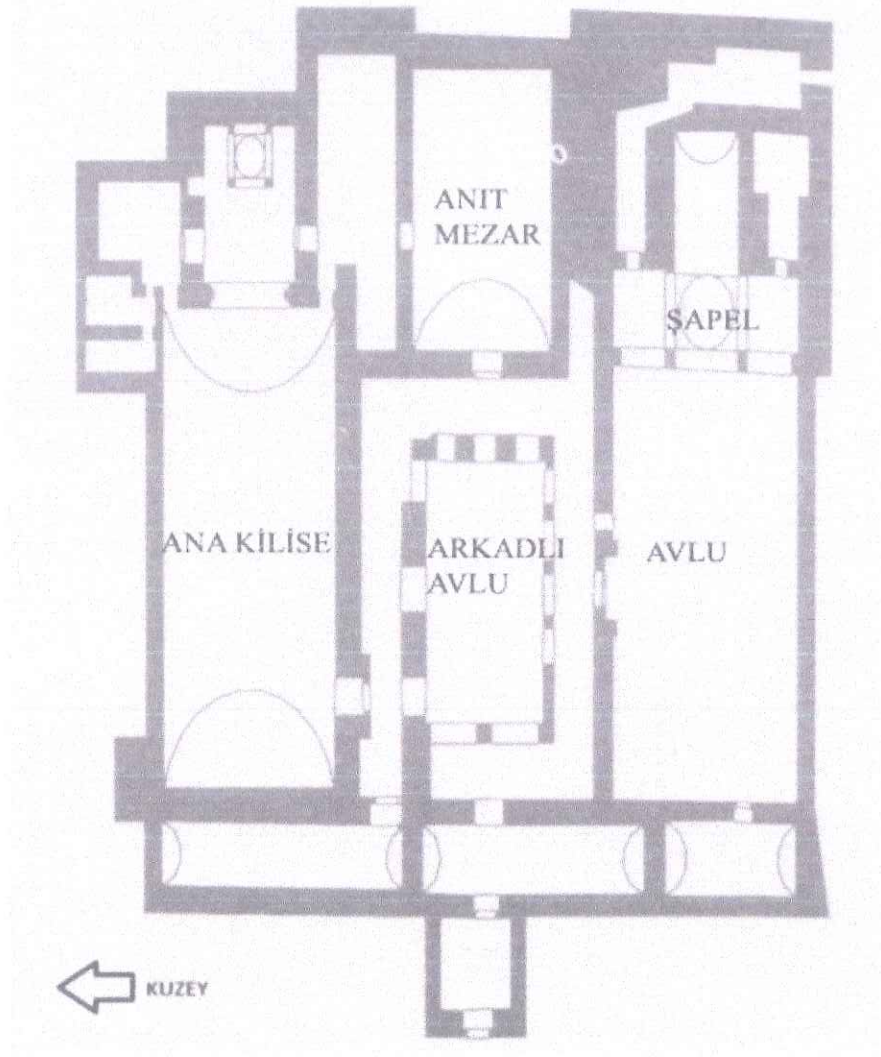
Tarihi Mardin şehrinin şaşırtıcı kent yapısını oluşturan temel etkenlerden biri; heterojen din anlayışlarını günümüze dek korumuş olmasıdır. Katolikler, dinlerini yaşamak için ibadethane olarak bir çok kilise inşa etmiştir. Kentin imgesini oluşturan kiliselerden en eski ve geçmişten günümüze bir çok uygarlık gören; güneş tapınağı olarak inşa edilip daha sonra kaleye çevrilen ve günümüze kilise olarak gelen Deyrulzafaran kilisesi, Toledo ile aralarında kültürel bir bağ olduğu düşünülerek araştırmaya başlandı. Deyrulzafaran(Mor Evgin) manastırı, Ortadoks Hristiyanlarının en önemli merkezidir.

Kilise yörede günümüze kadar süregelen kireç taşı ile inşa edilmiştir. Üst örtülerinin tümü tonozludur. Deyrulzafaran kilisesi gibi bölgedeki erken dönem Hristiyan manastır ve kiliselerine benzer biçimde bazı tonozlar pişmiş tuğla ile örülmüştür. Birçok tonoz ise moloz taş ile örülüp üstü kireç esaslı bir sıva ile kaplıdır. Ana kilisede kullanılan kiremit örtülü beşik çatı dışında, tüm damlar düz teras çatıdır. Özgün halleri toprak dam olan bu satırlar zamanla beton dama dönüşmüştür. (Çağlayan, 2017).

Tarihi Mardin kent dokusunun karakteristik mimarisini, Deyrulzafaran kilisesinde de hissediliyor. Yukarıda Hamit Köle evi için hazırlanan görsel kilisenin oluşum

mekanları ile oldukça benzerdir. Osmanlı hanlarını andıran Deyrulzafaran manastırında, eyvan, teras ve avlu gibi Mardin kentinin kimliğini yansıtan mekanlar ile oluşmuştur. Deyrulzafaran kilisesinde sekizgen kubbe mevcuttur. Çocuklarını okula gönderemeyen Süryaniler manastıra gönderirler, yazın çocuklar okuldan ayrılıp; Türkiye’de dört bir yandan gelen misafirler ve Avrupa’dan gelen misafirlerine açılır. Kiliseler, Mardin şehrinin kültür çeşitliliğine turizmin de katkı sağlayarak kent olgusunun yaşatılması yönünde önemli mekanlardır. Deyrulzafaran manastırı günümüzde hala ibadete açık ve bir çok ziyaretçi görüyor.

Türkiye’de ki Süryaniler dini karakter yapıları itibarıyla üç grupta görülmektedirler. Birinci gruptakiler “Süryani Kadim Cemaati”dir. Türkiye’de Süryani kadim cemaatinin patriklik merkezi Şam’daki "Antakya Süryani Ortodoks Patrikliği”dir. “Süryani Ortodoks Cemaati” tabiri “Süryani Kadim Cemaati" tabiri ile aynı grubu ifade etmektedir. 19. Yüzyıl'a kadar Yakubi olarak adlandırılan "Antakya Ortodoks Süryani Kadim” cemaatinin 1923’ten itibaren patriklik merkezi olarak Mardin yakınlarındaki Deyrulzafaran Manastırı'nı kullanmaya başlamaları Mardin'i bu cemaatin merkezi haline getirmiştir. (Özcoşar, 2009).

Şekil 34. Deyrulzafaran Kilisesi Zemin Kat Planı

Kaynak: Çağlayan, 2017

Şekil 35. Deyrulzafaran Güney Cephesi

Kaynak: Yazarın Kendi Çektiği Fotoğraf

Mimarisi Osmanlı hanlarını andıran manastırın planı enine gelişmiştir. Cepheleri kendinden kemerli ve üstten yivlidir. Kendinden kemerli cepheler oldukça yalın bir görünüm sağlamıştır. Bu cephe tasarımının benzerleri Mardin’de diğer mekanlarda da oldukça görülmektedir. Pencereler Mardin’de konutlarda incelendiği üzere, genel yönelim iklim ve topoğrafyasından kaynaklı güney cephesidir. Kilisede de bu yönelimin güney cephesi olduğu görülmektedir. Kemerli cepheler her yapıda görüldüğü gibi Deyrulzafaran manastırında da görmek mümkündür. Pencerelerin kendinden kemerli olması aynı zamanda taşıyıcılık işlevini de üstlenmektedir.

4.2.3. Sinagog Örneği – Ayn-ı Yahud Çeşmesi

Mardin’de ki zengin mimari çeşitliliğin oluşturduğu çok kültürlü etnik yapının sonucunda Yahudilerinde din merkezi, sinagoglar uzun yıllar yaşamıştır. Mardin’de Yahudilerin gitmesiyle çoğu sinagoglar Müslüman evlerine dönüştürülmüş ya da kalıntıları bulunmamaktadır.

Yahudilerin dinsel göndermeleri olan, ‘Şemsiyye’ ve ‘Yahudiyân’ isimli mahalleler ise zamanla nüfusunu yitirmiştir ve sonrasında, şehirde cemaati ayrıldığı için aktif ne bir Şemsi Tapınağı ne de bir Sinagog kalmıştır (Göyünç, 1991).

Ayn-ı Yahud sinagogu, Yahudilerin Mardin’den gitmesiyle Müslüman bir aile tarafından eve dönüştürülmüştür. Satılığa çıkarılan ev Yahudiler tarafından alınıp tekrar sinagog yapılmıştır [10]. 450 yıllık olduğu bilinen Ayn-ı Yahud sinagogu bugün ‘Yahudi çeşmesi’ olarak günümüze dek Mardin de ara sokakta bir çeşme olarak bulunmaktadır.

Şekil 36. Yahudi Çeşmesi Sokaktan Bakış

Kaynak: [8]

Yahudi çeşmesi, taşlar ile yapılmış yalnız başına bir mimari kimlik taşımaktadır. Beşik tonoz ile tek nefli çeşme günümüze dek ulaşmıştır. Üstelik üzerine yapılan ev ile bir bütünlük sağlayarak Mardin sokaklarında kültürel kimliğin mimari ile birleşiminin Yahudilerden kalan kentsel kimlik hatırasıdır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. TOLEDO YERLEŞKESİNDE KONUT VE DİNİ YAPILARI

Yerel yapım teknikleri ve yerel malzeme seçimi ile inşa edilen avlulu evler, her üç dinin de ibadethaneleri, sokaklar, evler özgün mimarinin öncüsü olmuştur. Tajo nehri ile üç tarafı çevrili Toledo şehrinde Endülüs olarak adlandırılan bölge, açık hava müzesi olarak nitelendirilebilecek zengin mimariye sahiptir. Bu açık hava müzesinin tümü UNESCO tarafından da koruma altındadır.

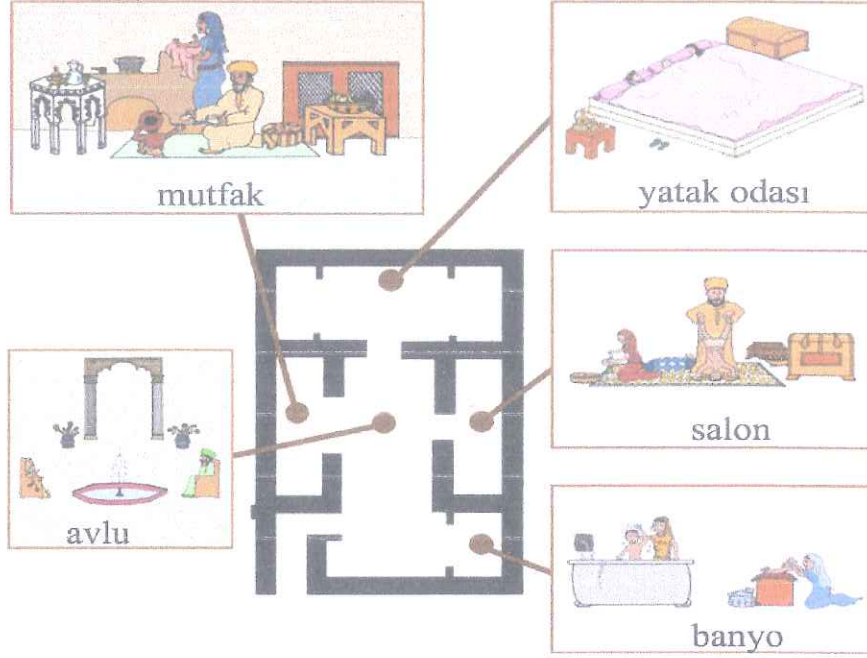
Üç asırlık Arap hakimiyetine sahip Toledo şehri Müslümanların ibadetlerini gerçekleştirmek için yaptıkları camiler Endülüs bölgesinde oldukça fazladır. Hristiyanlar tarafından daha sonra kilise ve manastırlara çevrilen camilerin bir çoğu bugün günümüze dek ulaşabilmiştir.

"Monumentos Arquitectonicos" un öğrenilmiş derleyicilerinden biri şöyle yazar: " Toledo yerel mimariden günümüze ulaşan ve zamanla değişen bütünlük derecelerine rağmen ve sonraki restorasyonlar tarafından büyük ölçüde hasar görmesine ve değişmesine rağmen, bu eserler büyük bir öneme sahiptir ve farklı fizyognomiye ortaya koymak için yeterlidir. Bunların en eksiksiz ve dikkat çekici binalar şimdi Cristo de la Luz olarak bilinen Bab el-Merdum Camiidir (Palazon, 1995).

5.1. Toledo Yerleşkesinin Konut Yapısı

Toledo, İber Yarımadasında yer alan, İspanya'nın özerk bölgesinde bulunan Kastilya-La Mancha'nın başkentidir. Kentsel bağlam, sosyal model ve coğrafi konumu yerleşke bakımından incelendiğinde, Orta Doğu esintileri taşıyan bir Avrupa şehridir. Endülüs tarihinin son dönemine, Mağribi dönemi kadar günümüze dek ulaşabilmiş, kent dokusunu oluşturan; saraysız konut mimarileri ele alınmıştır. Endülüs'ün farklı şehirlerinde hala korunan evlerin gelenek ve yerleşim tipolojisi incelendiğinde oryantal mimari yapısı ve özellikle dağlık bölgelerde bulunan birbiri üzerine inşa edilmiş görünümü, yapılarının tasarım ve uygulama sürecinde ki kararlarının en büyük etkisi topoğrafya ve orda yaşayan milletlerin kültüründen kaynaklandığı görülmektedir. Batı Avrupa ülkelerinden olan bu şehrin, kentsel doku ve yapıların plan tipolojileri incelenince; yapı malzemeleri, topoğrafik

yapı ile iklim ve bu bölgede yaşayan İslam mimarisinin epigone tarihsel süreci mimari yerleşime etkisi ele alınmıştır.

Şekil 37. Endülüsden Konut Planı

Kaynak: [11]

Tarihi bilgilerin gölgesinde kullandıkları yapı malzemeleri incelenince yakınında ki malzemeler ile inşa edilmiş yapılar olduğu görülmektedir. Bu sayede bu topraklardan elde edilen malzemenin, en kullanışlı, işlevsel ve uzun ömürlü olduğu, günümüze dek gelen Endülüs konutlarından da anlaşılıyor. Günümüze dek sürdürülebilir mimarisinin temelinde aslında kullanılan yapı malzemesi ile kültürün bir arada işlenmiş bir şehir olmasına borçludur. Kullanılan bu malzeme, aynı zamanda İspanya'da doğal kireç taşı rezervi olduğu bilinmektedir. Toledo konutları incelendiğinde: Mimari mirasın, yapıları inşa eden ve kullanan toplum hakkında bizi aydınlatıp bilgilendirdiği kanısına varılır. Bugün bu yapılarda kullanılan malzemenin patolojisi incelendiğinde sarı kireç taşı olduğu görülür. Endülüs evleri merkezi bir avlu etrafında ihtiyaca göre sıralanan mahallerden oluşmuştur. Eğim ve iklimsel veriler ışığında konutların yönelmesi güney cephesi olarak belirlenmiştir. Bu mimari örneklerinin bulunduğu coğrafya, kuşkusuz mimarlık tarihinde büyük önem taşımaktadır. Yarı açık, açık ve kapalı mekanlardan oluşan Endülüs evleri, arazinin fiziksel koşulları (eğim), konutun alanının büyüklüğüne ve konut biriminin odalarının yerleşimine karar veriyor.

Toledo Endülüs bölgesinde Arap ve Hristiyan toplumları "yerli halkların özelliklerine" saygı duyması ve Mağribi kökenli modellerin kalıcılığı desteklendi. Bununla birlikte, yerli veya Mağribi nüfusu ile bölgenin batı nüfusu arasındaki bu "medeniyetler arasındaki çatışmada", bölgenin iç mimari, işlevsel ve biçimsel yapısına yansdı. Her yaşam tarzının izlerini 1494'ten önceki evler, dolayısıyla Arap, Nasrid saraylarından, merkezde bir avlu önünde su ögesi ve ortada galerilere sahip dikdörtgen ya da kare bir avlu etrafında bir oluşum görünmektedir. Ayrıca katmanlı giriş, aile yaşamının mahremiyetini koruyan "ruhların duvarı" veya "mahremiyet duvarı" diye nitelendirilen belli bir ölçeği olmayan duvarlar bulunur (Martin, 1998).

Evlerde inşa edilmiş bu açık alan veya bu açık iç avlu cennet bahçelerini tasvir ediyor; duvarlar ile çevrili ve yüksekliği sokaktan bağımsızlığı kesilecek inşa edilmiştir. Bu tasarım anlayışı, dini faktörlerden kaynaklı içe dönük ve mahremiyetin mimariye yansmasıyla birleşmiştir. Aynı zamanda bu açık alanda sıcaklıklara karşı mikro iklim alanı oluşturulduğu için işlevsel ve kullanışlıdır. Avlu, Doğuda ki evlerin kentsel yerleşimlerinde ki temelini oluşturan unsur olmuştur. Avlunun İslami mimari niteliklerinin temelini "Doğunun kentsel yerleşiminin kalbi" diye tanımlamak yeterli olacaktır.

Endülüs evlerini iklim koşullarına adaptasyonda, güneş ışınlarından ve ısıdan korunmak için, her bir katın yılın zamanına göre kullanımı göze çarpıyor. Yazın, zemin katında bulunan avluda su ögesi ile nemi dengeleyerek kullanılan kat olurken, kış için üst kat, daha izole ve korunaklı olarak kullanılıyor (Silva, 2001).

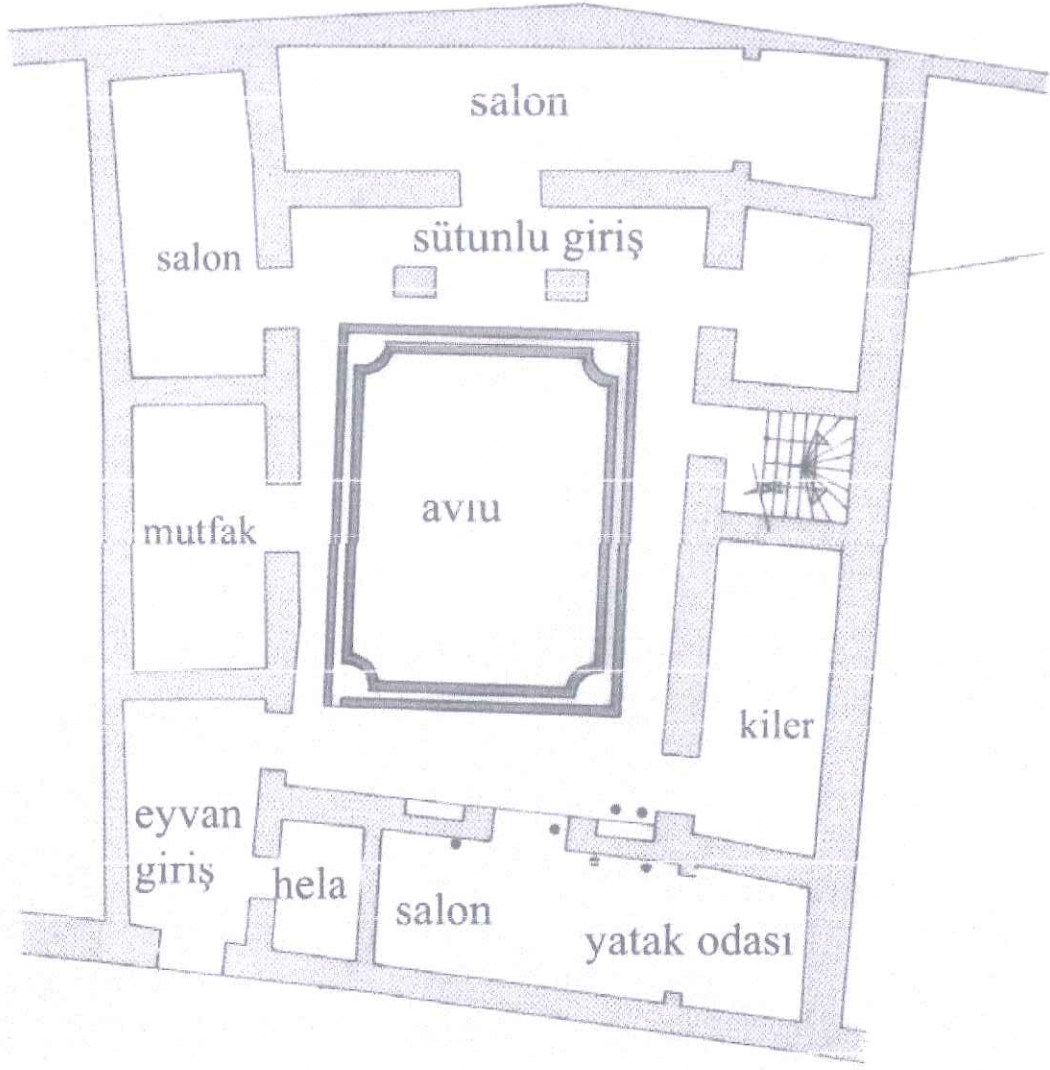
5.1.1. Toledo'da Konut Örneği – Onda Evi

Merkezi avlu kabul edilen konutların görüldüğü Toledo şehrinde, konutlar tek plan tipine sahip değildir. Kamusal yapılara kıyasla nispeten içe dönük ve dışarıdan izole edilmiştir. Evin girişine doğrudan değil, ancak koridor(eyvan) vasıtasıyla erişilebilmektedir. Konutlar arası mesafede dar çıkmaz sokaklar yaygındır. Endülüs evlerinde, normalde avluya açılan, bazen salona bağlı, hatta üst kata çıkan merdiven tonozunun altına inşa edilmiş latrinler de mevcuttur. Zengin ailelerin yaşadığı konutlarda birimler genişletilebilir bir plan tipi olduğu için ahırlarda eklenebilir konut tipi mevcuttur.

İnşa edilen ve değiştirilen sivil, dini ve özel yapıların genellikle ana çekirdeğini oluşturan bir açık hava boşluğunun-avl- gerekli aydınlatma ve havalandırmayı sağlamak için tüm odaların avluya bakan açıklıkları mevcuttur. Aileler, avluda günlük aktivitelerinin

çoğunu gerçekleştirir. Bu özellik, filolojik bir bakış açısıyla bile onaylanmıştır, çünkü Arapça'da ki bu ögeye atıfta kullanılan normal isim, “*wasḌ al-d×r*” kelimenin tam anlamıyla “evin merkezi” anlamına gelir. (Palazon, 1995).

Eğimli arazisi sayesinde kademeli olarak yerleşen şehir, gökyüzünün altındaki merkezi bir alanın etrafında düzenlenmiş gittikçe daha da özelleşmiş birimler ekleyerek aile grubuyla birlikte büyüeyebilen çok birimlerden oluşan blok evlerden oluşmaktadır. İçeride doğru konut plan tiplerinin diğer yapılar ile mümkün olduğunca temastan kaçınılmak istendiği görülmektedir. Bu da konut sahiplerinin özellikle kadınların, mahremiyetin korunmasını sağlamak içindir. Sokakların dar olması ve büyük bir meydana çıkması da İslami yerleşkenin izlerini taşımaktadır. Arap toplumunun karakteristiği olan aile mahremiyet anlayışının yanı sıra, patrilineal sosyal yapıdan türetilmiş akrabalık, kadınları yabancılardan dikkatle korunması gereken düşünce yapısı ile konutların yapılanmasına oldukça etkili olmuştur.

Şekil 38. Onda Evi Kat Planı

Kaynak: Palazon, 1995

Şekil 39. Onda Evi İç Bahçe Görünüşü

Kaynak: Palazon, 1995

Onda evi, 1960'lı yılların sonuna kadar kısmen ayakta kalan, cephesini süsleyen ve aslında salonlardan birinin cephesine karşılık gelen sıvaların sökülüp belediye müzesine aktarıldığı bir Endülüs evidir. Daha sonra, avluda, sıva duvarının önünde yapılan arkeolojik kazılar, çıkarıldıkları birimin eski bir İspanyol-Müslüman evinin güney bölgesinin bir parçası olduğunu gösterdi (Palazon, 1995). Evin kuzey duvarı sokak ile keskin bir şekilde adeta istinat duvarı gibi örülerek yükseklik ile ilişkisi kesilmiştir.

İncelenen geleneksel Endülüs evinin, sokağa değil avluya bakan pencereleri ve girişin doğrudan değil eyvan ile sağlanması; sosyal izolasyon, koruma ve güvenliği sağlayan bir konut tipidir.

- Konutun girişi eyvan ile sağlanmıştır.
- Eyvan, revak, teras gibi İslami konut karakteristiği görünmektedir.
- Merkezi bir avlu etrafında odalar dizilidir.
- Gerekli havalandırmaların büyük çoğunluğu avluya açılmaktadır.
- Üst katta Nezir Noyan evinde olduğu gibi, dolaşım alanı-teraz mevcuttur.

- Nezir Noyan evi incelemesinde olduğu gibi Onda evinin odalarına da sadece avludan ulaşılabilir.
- Mutfak ve kiler zemin katta bulunuyor.
- Artan nüfus ve arazi kıtlığı sayesinde üst kat da inşa edilmiş yapılar bulunmaktadır; daha izole ve merkezi yapı korunduğu görülmektedir.

Kısacası Endülüs evi, İspanyol-Müslüman toplumunun "oryantalitesinin" bir başka örneğidir.

5.2. Toledo'da Dini Yapılar

5.2.1. Toledo'da Cami Örneği – Bab-el Mardum Cami

Endülüs'te sınırlı sayıda olan dokuz kubbeli İslami özellik taşıyan camilerden biri olan Bab el-Mardum camisinin kökeni, işlevi ve mimari yapısı araştırıldı. Yıllar boyunca İslam topraklarıyla benzer karakteristik özellikler taşıyan Toledo camileri hakkında genel bir bakış vardır.

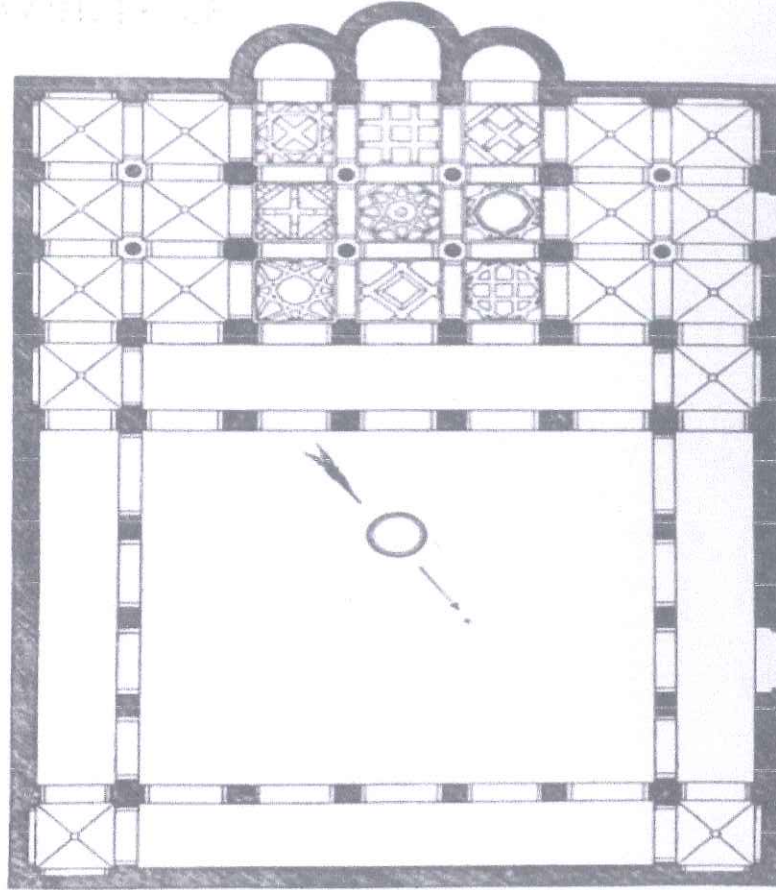
Arapların Endülüs bölgesinden sürgün edilmesi ile 1085'te camilerin kiliseye dönüştürülmeye başlamıştır. 1225 yıllarında da mimari restorasyon gerçek anlamda gerçekleştirildi ve bu binalar sağlamlaştırıldı. (Ve yeniden inşa edildi ve minareler kulelere dönüştürmek için rötuşlandı) (Passini, 2002). Böylelikle camilerin minareleri kilise kulelerine dönüştürülmüştür.

Günümüzde Toledo'da ki kiliselerde cami kalıntılarını bulup ve camilerden kiliselere bu evrimin nasıl gerçekleştiğini görmek için Bab el-Mardum camisinin planları ile genel bir görüş sunuldu. Bab el-Mardum Cami, tamamen İber Yarımadası'nda korunan az sayıdaki İslami dini yapıdan biridir.

Camilerin kiliselere dönüştürülmesi ve ganimet olarak kent soyluları arasında paylaşılması ilk kez 1085 yılında ele geçirilen Toledo kentinde gerçekleşmiştir. 11. yüzyılda Toledo'da Bab al-Mardum Cami kiliseye dönüştürülerek Cristo de la Luz olarak adlandırılmıştır (Yıldız, 2016).

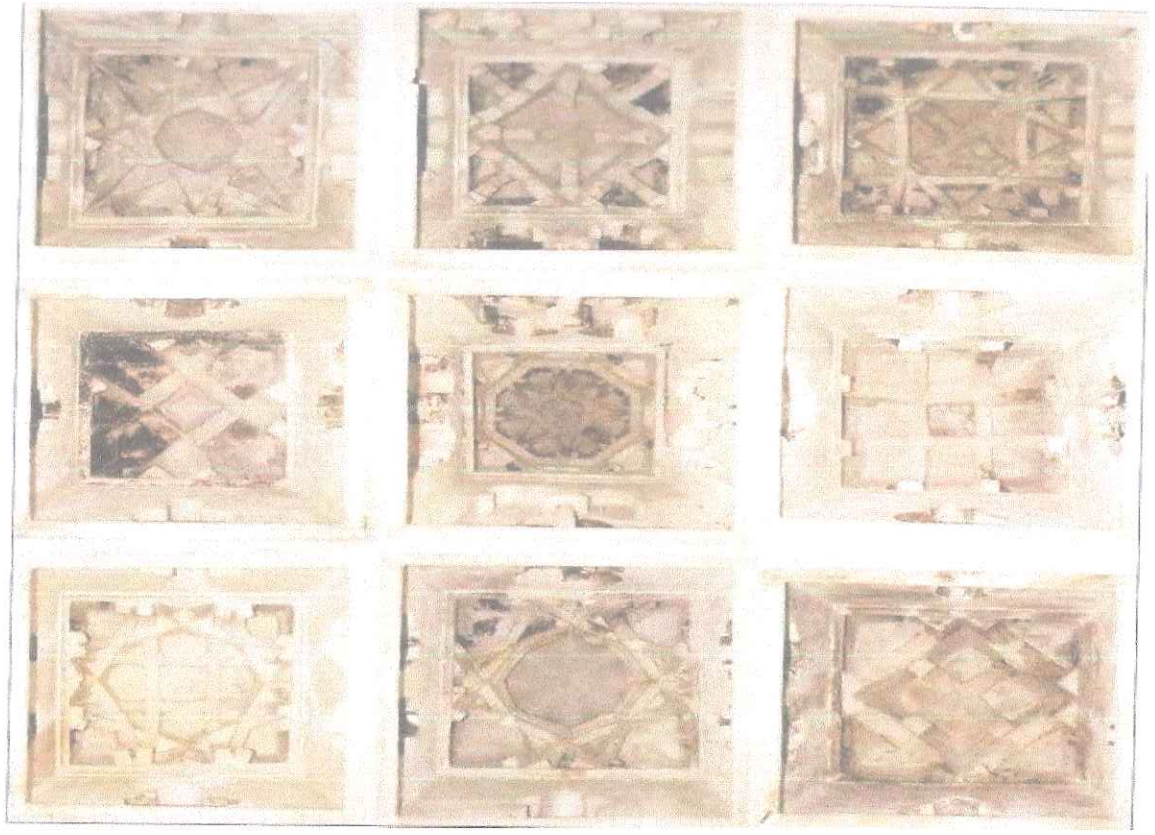
Bab el-Mardum cami avlulu ve kare planlıdır. Avlu da abdest alınabilmesi için çeşme duvarı yer almaktadır. Dokuz tonozlu ve dokuz eşit bölümden oluşmuştur. Taş işlemeli duvarlar, sütunlar ile desteklenmektedir. At nalı kemer süslemeleri mevcuttur. Cephelerde kemerler ile süslemeli taşlar görülmektedir. En zengin şekilde dekore edilmiş cepheler

güneybatı (yazıtın bulunduğu yer) ve kuzeybatıdır (tapınağa ana girişin bulunduğu cephe). Mihrap güney duvarında(kible) konumlandırılmıştır. Son olarak, güneybatı duvarından bahsetmeye değer, sahip olduğu dekorasyon ve konumu nedeniyle en önemlisi, ana kentsel çerçeveye bağlanan cephe olduğu için, kırucucu yazıt burada yer alıyor. Bu durumda, dört gövdede yapılandırılmıştır. Üçlü kemer şeması bulunmaktadır, bu da üç nefin oluşmasını sağlamıştır. Mihrabın sağında, solunda ve karşısında nefler bulunmaktadır.

Şekil 40. Bab El-Mardum Cami Plan

Kaynak: Palazon, 1995

Şekil 41. Bab El-Mardum Cami Tonozlarının Genel Görünümü

Kaynak: Meneses, 2016

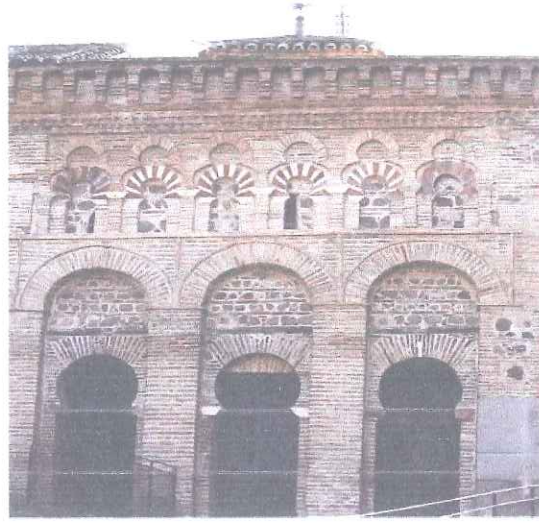
Şekil 42. Bab El-Mardum Caminin İçi

Kaynak: Meneses, 2016

Şekil 43. Bab El-Mardum Camini Güneydoğu Cephesi

Kaynak: Yıldız, 2016

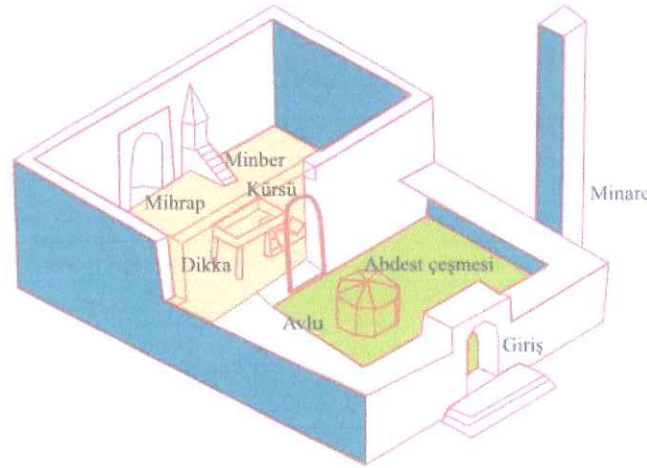

Şekil 44. Bab El-Mardum Cami Kuzeybatı Cephesi

Kaynak: Yıldız, 2016

Toledo'da camilerin mimarisi nasıldır ?

- Genel hatları ile içerisinde abdest alınabilecek bir alan-veranda ya da bir bahçe içerisinde abdest alanı ve çevresini kuşatan süslemesiz duvarlar mevcuttur.
- Müezzinin dua etmesi ya da ezan okuması için merdivenlerden çıkarak ulaşacağı bir alan-minare vardır.
- Minare, merkezi bir iskele ve onu genel olarak çevreleyen bir merdiven gibi bazı mimari özelliklere sahiptir.
- Dua edilen alan dikdörtgen ya da kare şeklindedir.
- Mihrap kible yönündedir.
- Kible üzerine iki yaklaşım var: birincisi ilk kibledir; "Kudüs'tür. Bugünkü kible daha sonra belirlenerek kullanılması söz konusu olmuştur.
- Binanın yapısı, kolonlar ve sütunlar tarafından desteklenen bir kubbe sistemine ve duvarlarındaki tuğla sütunlara dayanmaktadır. Tüm mimari esas olarak alçı kaplı tuğladan yapılmıştır.

Şekil 45. Toledo'da Cami Bileşenleri

Kaynak: Passini, 2002

5.2.2. Toledo'da Kilise Örneği - San Juan de los Reyes Kilisesi

Toledo şehrinin Emeviler döneminde Katolikler tarafından inşa edilen San Juan de Los Reyes kilisesi, Toledo da gotik mimarisini hissetmek için temsili nitelikte kilisedir.

Uzun nefi bulunan kilisenin, nefin içerisinde şapeller mevcuttur. Kilisenin planı incelendiğinde, galeri boşluğu görülür. İç mimarisi oldukça fazla süslü olup; nerdeyse hiç süslemesiz sütun, kemer ve tonoz görünmemektedir.

Zemin katın tavanı, hepsi 20. yüzyılda Toledo heykeltıraş Cecilio Bêjar tarafından yaratılan hayvan ve bitki motifleri ile serpiştirilmiş aziz figürleriyle donatılmış Alman çapraz tonozlarından oluşuyor (Boyd, 2002).

Tipolojik olarak kilise, genellikle Katolik Hükümdarların saltanatı ile tanımlanan modele cevap verir: payandalar arasında şapel, dışa işaretlenmemiş transept, poligonal kafa ve ayakta yükseltilmiş koro içeren tek bir nefin uzunlamasına plan şeklinde oluşmuştur (Casas, 1990).

Mimarisi, sanatın büyüleyici gücünü cephelerde yaşatarak oldukça süslemeli ve etkileyici taraflarındandır. Sembolik gücünü sergilemek için kilisenin kulesi oldukça yükseltilmiştir.

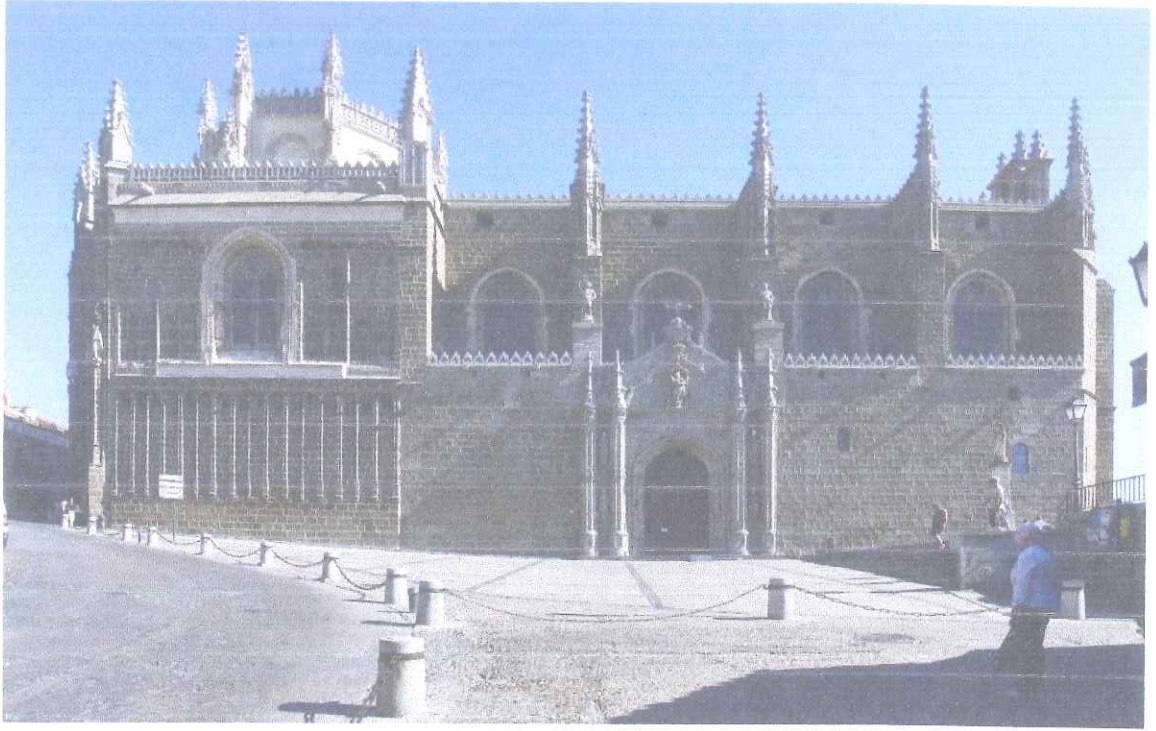
Şekil 46. San Juan de los Reyes Kilisesini Ana Şapeli

Kaynak: [12]

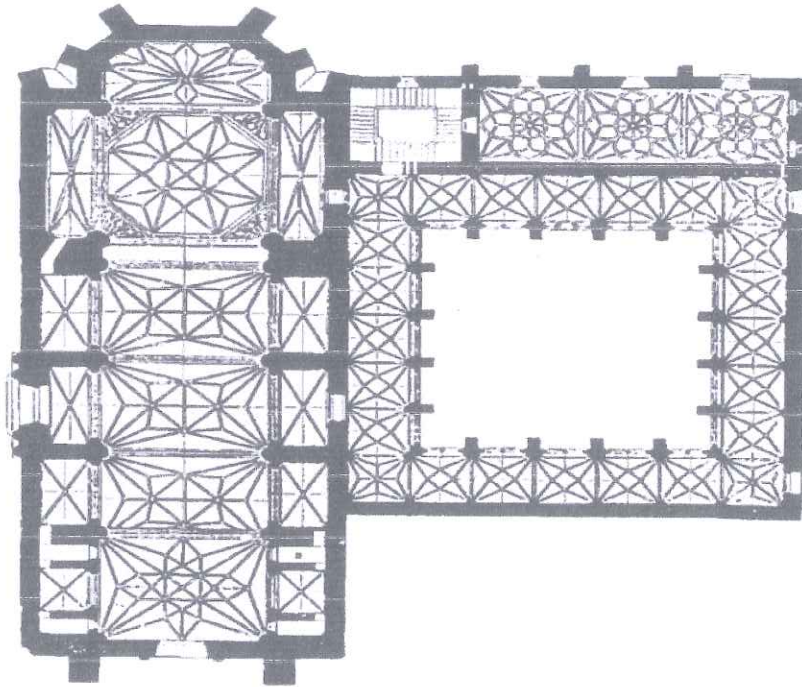
Şekil 47. San Juan de los Reyes Kilisesinin Ayin Alanı

Kaynak: [12]

Şekil 48. San Juan De Los Reyes Kilisesi Güney Cephesi

Kaynak: [12]

Şekil 49. San Juan de Los Reyes Kilisesi Plan

Kaynak: Higuera, 1997

5.2.3. Toledo'da Sinagog örneği - Santa Maria Blanca Sinagogu

Yahudi ve Müslümanların sanatlarının birleşim noktası olarak Mudejar mimarisinin örneklerini sinagoglarda görölmektedir. Toledo'da bir çok sinagog bulunmaktadır. Fakat bunlardan Santa Maria la Blanca sinagogu İslam mimari üslubuna en çok yakın olan dini merkezlerinden biridir. Santa Maria La Blanca sinagogu Müslümanlar tarafından Yahudilerden daha çok heyecanlı bir biçimde melez bir mimarisi sanat ortaya konularak yapılmıştır.

Müslüman taş ustaları tarafından yaratılan bir mağribi stili ile inşa edilmiştir. Mimari unsurları arasında tuğladan yapılmış beyaz duvarlar, at nalı kemerleri ve sekizgen sütunlar, frizlerde geometrik dekorasyon ve sütunların uçlarında bitkisel dekorasyon bulunmaktadır. Bütün bu özellikler ve mekânların dağılımı, sütunlar tarafından desteklenen at nalı kemerlerinin art arda oluşturduğu nefleri ile bir caminin tipik tipolojisini hatırlama eğilimindedir (Akerman, 2009).

Santa Maria Blanca Sinagogları 13.yy'ın Yahudi yapılarında Mudéjar üslubunda yapılmış önemli yapılar olarak karşımıza çıkarlar ve bu yapılarda Almohad üslubunun Yahudi sanatındaki karşılığını buluruz (Walker, 1992).

İslam din ibadet merkezi olan cami mimarisine benzeyen Santa Maria La Blanca sinagogu, kullanıcıların dua ettikten önce ve sonra toplanabilecekleri bir avlu ile çevrilidir.

Şekil 50. Santa Maria La Blanca sinagogu

Kaynak: [13]

Şekil 51. Santa Maria Blanca Sinagogu Kemerler Ve Sütunlar

Kaynak: Altınöz, 2016

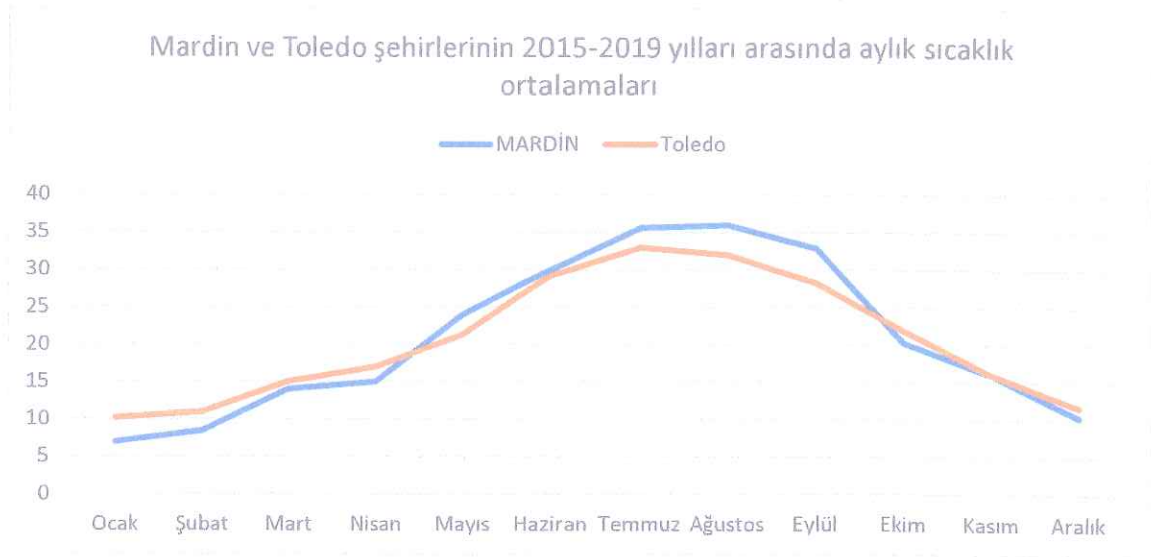
ALTINCI BÖLÜM

6. MARDİN VE TOLEDO YERLEŞKELERİNİN ANA BENZERLİKLERİNİN ÇIKIŞ NOKTALARI, YAPIM VE PLANLAMA TEKNİKLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

Mardin ve Toledo yerleşkelerinin benzerlikleri, mimari yapılarının sürdürülebilirliğinin sonucunda araştırmaya değer bulunmuştur. İki şehrin yapımda kullandıkları, yapı malzemesi, buldukları konum ile birlikte topraklarında yaşayan kültürlerin benzerlikleri aslında birbirine komşu olacak kadar benzer sürdürülebilir mimariyi oluşturmuştur.

Araştırmaya konutların ve dini yapıların plan tipolojilerine ve Arap hakimiyetinin yapılarına yansıtış biçimine kısa bir yaklaşım yaparak Mardin şehri ile yerel malzeme kullanımı, topoğrafya, iklim özellikleri bakımından benzerlikleri ele alınarak başlandı. İslami konutun karakteristik imgesel modeli olan avlulu ev tipolojisi Endülüs'e göç eden Arapların yerleşim biçimini oluşturan en belirgin tipoloji çeşididir.

Mardin ve Toledo ilinde son beş yılın(2010-2015) aylık ortalama sıcaklık verileri meteorolojiden her yılın, her ay için 3 verinin günlük ortalama sıcaklık değerleri yıl sayısına bölünerek beş yılın aylık sıcaklık ortalaması hazırlandı. $12 \times 3 = 36$ veri 5 yıl için $36 \times 5 = 180$ veriyi ifade eder. Bu grafik Mardin ve Toledo ilinin iklimlerine göre sıcaklık konusunda tatminkar sonuçlar verecektir. Grafik ortak bir sıcaklık karakteristiğinin olduğunu göstermektedir. Beş yılın aylık ortalama değerleri karşılaştırıldığında birbirine çok yakın değerler elde edildiği görülmektedir.

Şekil 52. Mardin Ve Toledo Şehirlerinin 5 Yıllık Sıcaklık Ortalaması

Kaynak: Yazar Tarafından Hazırlandı.

Enlemler arasında ki farkın 2° olduğu göz ardı edilirse hem enlem hem de oluşturulan bu grafiğin sonucunda, mevsimlerin sıcaklık değerleri arasında ki farkın önemsenmeyecek kadar az olması; enlem ve sıcaklığın Mardin ve Toledo şehirlerinin kentsel yapılarının oluşumuna etkileri birebir aynıdır sonucuna varılır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Mardin geleneksel ev ve dini yapıların mimarisine ilişkin geçmişten günümüze geçirdiği evreler ile Toledo konutları ve dini yapıları ile karşılaştırılıp son durum plan tipine ve görseller ile karşılaştırılmıştır.

İspanya'da ki bölgelerde Müslümanların tasarımlarını tanımlamak için kullanılan terim olan Mudejar tarzı Endülüs bölgesinde, konutlarda, dini yapılarda ve sivil yapılarda rastlanmasının sebebi Müslümanların 3 asır bu bölgede yaşayıp inşaat alanında Doğudan-Batıya tasarım tarzlarını yansıtmalarıdır. Dolayısıyla sonuç olarak ortaya çıkan Müslüman karakteristik mimarisinin Batı Avrupa'da benzerini hatta aynı örneklerini görmemize sebep olmuştur. Bu bağlamda sanat ve mimarisinde İslami biçimlere rastlamak kaçınılmaz olmuştur.

Avlu, her iki şehir için medeniyetler ile mimarlığın buluştuğu çok yönlü bir arketiptir. Hem yaz aylarında sıcak iklimlerinden kaynaklı hem de sosyo-kültür ve komşuluk ilişkilerinin bu mekanda geliştiği işlevsel konut mimarisinin en temel unsurudur.

Toledo aslında bir Avrupa şehri midir? Böyle bir soruya evet demek mümkün değil. Avrupa, Asya ve Arap yarımadası kültürlerinin din, iklimsel etkenler, malzeme kaynaklarındaki aynılıklar, Arap kültürün din etkisi ile beslenmesi ve Arabistandan İber yarımadasına taşınması bir kültür karmaşası sonuçlarının her iki kentte hayat bulması anlamını taşır. Bu durum aşağıda muhtelif başlıklar altında bir dizin halinde sıralanmıştır. Her iki şehrin ortak mimari anlayış ile nitelendirilen düşüncelerin esasında ki unsurlar şöyledir;

- Yapılarında kullanılan malzeme seçiminin yerel malzeme(kireç taşı) olmasıdır.
- Mardin şehrinin 37°, Toledo şehrinin 39° enlemlerde olmasından dolayı ortak özellikler gösterirler: benzer iklim kuşağında olmaları ve yapılarının doğu-batı yönlü uzamaları gibi..
- Toledo şehrinde Tajo Nehri hariç, Mardin şehri ile aynı topoğrafik özellikler göstermesi ve her iki şehirde eğimli arazili olması gibi yapıların topoğrafik ve iklimsel faktörlerden kaynaklı doğu-batı yönlü güneye yönelim görülmektedir.
- Sıcaklık aylık ortamlarının birbirine oldukça yakın olması (Şekil 52).
- Tek fanrılı üç dinin(Hristiyan, Yahudi, Müslüman), aynı dönemde asırlarca topraklarında yaşamasından kaynaklanan konut, dini ve diğer sivil mimarilerinin Mardin ve Toledo şehirlerinde birebir benzer plan tiplerine rastlanması.

- Müslümanların Doğudan-Batıya geleneksel mimari yapım tekniklerini göç ettirmesi ile İslami nitelik taşıyan avlulu ev tipinin, her iki kentte yaşanması, benzerliklerin en küçük detaylara kadar yansımaları
- Her iki şehirde de birebir aynı konut mahallerinin bulunması; avlu, teras, eyvan, revak, niş..
- Konutlarında doğrudan değil eyvan ile giriş sağlanması.
- Konutlarının birimlerinin bir merkezi avlu etrafında dizilmesi
- Konutlarının, gerekli aydınlatma ve havalandırma ihtiyacı için pencere açıklıklarının çoğu avluya bakar böylece mahremiyet anlayışı korunur, aileler günlük aktivitelerini bu alanda gerçekleştirir. Bu yön filolojik bakış açısıyla bile desteklenebilir.
- Cami, kilise ve sinagog gibi dini yapılarının yapım ve plan tekniklerinin aynı olması.
- Camilerinde avlu bulunması ve cami birimlerinin planda aynı dizilim göstermesi.
- Kiliselerinin plan tipinin birbirinden ayırt edilemeyecek kadar benzer olması, cephelerde kullanılan kemerlerin aynı olması, iç mekanda kubbe yapımı ve gösterişli kuleleri..
- Mudejar-mağribi tarzı tasarım anlayışı her iki şehirde de ortaktır; dış cephenin sadeliği ile iç dekorasyonun zenginliği mimari üslubun en önemli ortak özelliklerindedir.
- Toledo'da kilisenin ana şapeli tavan düzenlemesi ile caminin tavan tonoz düzenlemesi birbirine oldukça benzerdir.
- San Juan de los Reyes kilisenin yapısal özelliği ile Ulu cami arasında yadsınamaz benzerlikler.
- Her iki şehirde bulunan sinagogların yapımında Müslüman taş ustaları mağribi stili ile inşa edilmiştir ve kemer düzenlemelerinin birebir aynıdır.
- Toledo'da bulunan Santa Maria la Blanca sinagogunun cami mimarisi özelliklerini de taşıdığı görülmektedir; mekan-avlu ilişkisi, iç mekanda ki sütunlar ve nefler..
- Yahudilerin mimari üslubu İslam Sanatı ile daha benzer bir dil iken Hristiyan mimari üslubu yapılarında daha gotik ve romantik islami formlar kullanılmaktadır.

Endülüs'ü temsil eden en önemli şehirlerden biri olan Toledo ile Mardin şehirlerinin yerleşke karşılaştırmasında yukarıda belirtilen ortak özellikler bağlamında bugün birbirine benzer iki mimari tarihi şehir oluşmasına sebep olmuştur. Bu iki şehrin ortaya çıkmasında

milletlerin dinler ile bütünleşerek kentsel kimlik oluşturmuştur. Bu kimlikte ortak olan özellikler ile ortak mimari görüş ortaya çıkmıştır. Toledo aslında bir Endülüs şehridir.

Genel Sonuç;

- ✓ Dinler ve toplumsal görüş açılarındaki benzerlikler,
- ✓ Yerel faktörlerdeki benzerlikler
- ✓ Enlem ve iklimsen aynılıklar
- ✓ Yapı Malzemelerindeki aynılıklar
- ✓ Devlet yönetimi olarak aynı özellikleri taşımaları
- ✓ Yapım tekniklerinde ki benzerlikler
- ✓ Plan ve Planlama özelliklerinde ki benzerlik ve hatta aynılıklar
- ✓ Arap kültürünün özelliklerinin yansımaları
- ✓ Yer seçimi ve eğimli arazinin faydaları

Yukarıda sıralanan özellikler ile aralarında çok uzun bir mesafe ve coğrafi farklılık olan bu iki şehirde oluşan yapılar yansıttığı mimari etkilerin sonuçları ve önemli ortak özelliklerin oluşma nedenleri çok net olarak belirlemiştir.

KAYNAKÇA

- Altıparmak, A. Ve Engin, T. (2011). “Doğaltaş Sektörü ”, Batı Akdeniz Kalkınma Ajansı, 5-6.
- Alioğlu, E.F. (2005). Tarihsel süreçte şehir dokusu ve Geleneksel Mardin Evleri, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, 2.Basım, İstanbul.
- Aydın S. , Emiroğlu K., O. Özel ve S. Ünsal. (2000). Mardin Aşiret-Cemaat-Devlet Kitabı, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayını, 9.
- Arslan, E.Ş. (1997). “El-Hulelu’s-Sündüsiyye Fi Ahbâri Ve’l-Asâri’l-Endelüsiye”, Daru’l Kutubu’l İlmiyye, 22(1), 66.
- Altınöz, M. (2016). “Mudéjar (Müdeccen) Mimarisi’nin İspanya Mimarlık Tarihi Referans Kaynaklarında Yaşadığı Sorunlar”, Megaron Dergisi, 11(3), 315.
- Boyd, A. (2002). “The Companion Guide to Madrid and Central Spain”, Companion Guides , 8(1), 180-294.
- Bal, F. (2008). “Endülüs Emevi Devleti Sosyo-Ekonomik Yapısı”, Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Tarihi Bilim Dalı, İstanbul.
- Bekleyen, A. (2014). “Geleneksel Mardin Evi’nin Mekânsal ve Isısal Konfor Özellikleri”, Tübav Yayınları, 7(1), 28-44.
- Casas, R.D. (1990). San Juan De Los Reyes: Espacio Funerario Y Aposento Regio, 365-380.
- Çağlayan, M. (2018). “Ortaçağ’dan Günümüze Bir Anıt: Mardin Ulu Camii”, Bilim Dergisi, 21(1), 28.
- Eyüce, A. (2005), Geleneksel Yapılar ve Mekanlar Kitabı, İstanbul: Birsen Yayınevi, 116.
- Günal, V. (2006). “Mardin İlinde Kültürel Çekicilikler ve Turizm Amaçlı Kullanım Olanakları”, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Göyünç, N. (1991). XVI. yüzyılda Mardin Sancağı. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.

Higuera, T.P. (1997). En torno al proceso constructivo de San Juan de los Reyes en Toledo , 12-21.

İmamuddin, S. M. (1984). Endülüs Siyasi Tarihi Kitabı, Ankara: Rehber Yayıncılık, 55-59.

Koçlar, B. (2017). “Mardin Ulu Cami Üzerine Yeni Görüşler” , Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(48), 139-154.

Mardin Turizm ve Kültür Müdürlüğü tarafından temin edildi.

Mardin Nusaybin Mar Augin (Evgin) Manastırı Basit Onarım Uygulaması, Uluslararası Katılımlı 6. Tarihi Yapıların Korunması ve Güçlendirilmesi Sempozyumu, Trabzon.

Martin, M. (1998). “Eduardo y Nicolás Torices Abarca, Granada: Guía de Arquitectura”, Delegación de Granada del COAAO – Junta de Andalucía, Consejería de Obras Públicas y Transporte, 30-33.

Mercan, Ç. (2020). Coğrafi Bilgi Sistem Analizleri Kullanılarak Toprak ve Arazi Özelliklerinin Değerlendirilmesi: Türkiye, Mardin İli Arazisi” Türkiye Tarımsal Araştırmalar Dergisi, 7(1), 23-33.

Mariano Akerman, M. (2009). “Santa Maria la Blanca Sinagogu, Impronta.

Meneses, E. (2016), “Arquitectura Religiosa En El Toledo Islámico: El Origen De La Tipología Arquitectónica De La Mezquita De Bab Al-Mardum Y Su Conexión Con Otros Ejemplos Norteafricanos”, Estudios Medievales Hispánico, 5., 43-82.

Özdemir, M. (1995). “Endülüs”, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 222(5), 211-225.

Öztank, N. (2013). “Mimarlıkta Malzeme”, 24(8), Mimarist Dergisi, İstanbul. 32-33.

Özcoşar, İ. (2009) “19. Yüzyıl Mardin Süryanileri”, İstanbul: Beyan Yayınları, 121.

Palazon, N. (2008), “Arquitectura doméstica tardeoandalusí y morisca (XIII-XVI), Doktora Tezi, Universidad de Granada, Granada.

Prof. Dr. Necati ŞEN “İklimle Dengeli Mimari” Ders Notu S5.

Passini, J. (2018). “La antigua iglesia de San Ginés en Toledo, Tulaytulan”, Ensayo Sobre Las Mezquitas Toledanas, Toledo: 10(1), 69-78.

- Palazon, N. (1995). "La decoración protonazarí en la arquitectura doméstica: la casa de Onda", en Casas y palacios de al-Andalus (siglos XII y XIII), Barcelona:207-223.
- Rosenthal, E. ve Alemdar, Y. (2006). "İspanya'da Arap Hakimiyetinin İzleri", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 10 (1), 251-271.
- Salim, A. (1985). Tarihu'l-Muslimin ve Asâruhum fi'l-Endelüs Kitabı, İskenderiye: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları , 33.
- Silva, M.B. (2001). La Vivienda A Patios De Origen Hispánico Y Su Difusión En Iberoamérica libro, Argentinas: Universidad Nacional De Tucumán, 870-879.
- Turan, Ç. (2010). "Kireçtaşlarının Hammadde Özelliklerinin Belirlenmesi Ve Kalsinasyon Davranışının İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Hatay.
- Yıldız, F. (2016). "Kilise ve Sinagoga Dönüştürülen Endülüs-İslam Dönemi Camilerinin Geç Ortaçağ Hıristiyan Kent Yapılaşmasına Etkileri" – Medeniyet Sanat, İMÜ Sanat, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Dergisi, 2(1), 97-111.
- Yıldırım, A. (2007). "Endülüs'te Arap Dili Çalışmaları", Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Walker, D.J. (1992) "Al-Andalus: The Art of Islamic Spain", The Metropolitan Museum of Art,s. xix- xxii., New York.

İNTERNET KAYNAKLARI

- [1] Cnntürk Gazetesi, <https://www.cnnturk.com/seyahat/ispanyanin-manevi-baskenti-toledo>
(E.T: 20.06.2020).
- [2] Sosyal Tesisler İşletme Müdürlüğü, <https://www.artuklu.edu.tr/sosyal-tesisler/tarihi>
(E.T: 25.07.2020).
- [3] <https://www.google.com/maps/place/Mardin/@37.3206433,39.7672116,8z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x400a61c7329e4703:0xef2490685395b5e2!8m2!3d37.3442929!4d40.6196487> (E.T: 19.05.2020).
- [4] www.google.com.tr/Mardingorsel (E.T: 25.07.2020).
- [5] <http://whc.unesco.org/en/list/379> (E.T: 12.07.2020).
- [6] <https://www.google.com/maps/place/Toledo,+Toledo+ili,+%C4%B0spanya/@39.8621882,4.0694699,16937m/data=!3m2!1e3!4b1!4m5!3m4!1s0xd6a0bad0bb5fdf1:0xc67f5be86a75adfe!8m2!3d39.8628316!4d-4.0273231> (E.T: 19.05.2020).
- [7] <https://tur.onlinesunitedcountry.com/3934972-toledo-sights-photos-overview-history-and-interesting-facts-reviews-of-tourists> (E.T: 02.04.2020).
- [8] <https://tr.climate-data.org/> (E.T: 08.07.2020).
- [9] NowData-NOAA, <https://www.weather.gov/climateservices/nowdatafaq>
(E.T: 15.07.2020).
- [10] <https://www.wattpad.com/413201034-mardin-gercekleri-mardinyahudileri>
(E.T: 11.07.2020).
- [11] <http://agrega.juntadeandalucia.es/> (E.T: 11.07.2020).
- [12] <https://www.sanjuandelosreyes.org/en/monument/> (E.T: 12.08.2020).
- [13] <https://www.musement.com/> (E.T: 05.08.2020).

T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü

03/11/2020

Sayı : 71392800-302.14-E.2881
Konu : Tez Başlığı Değişikliği (M.Dilan
BALAN-M.Gökçen AYAZ)

MİMARLIK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Ana bilim dalınız yüksek lisans öğrencisi Merve Dilan BALAN ile Merve Gökçen AYAZ'ın tez başlığı değişikliği, aşağıdaki yönetim kurulumuzun 30.10.2020 tarihli ve 15/81-82 sayılı kararı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır

Prof.Dr. Köksal HAZIR
Müdür

Enstitümüz Mimarlık Ana Bilim Dalı Başkanlığının 20.10.2020 tarihli ve 2531 sayılı, Merve Gökçen AYAZ'ın tez başlığı değişikliği konulu yazısı görüşüldü.

Enstitümüz Mimarlık Ana Bilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Programı 188040007 numaralı öğrencisi Merve Gökçen AYAZ'ın, 09/10/2020 tarihinde yapılan tez savunma sınavında, tez başlığının savunma sınavı jüri üyelerinin önerisi üzerine, "*Çelik ve Ahşap Yapıların Strüktürel Tasarımları Çerçevesinde Konstrüktif Karşılaştırılması*" olan tez başlığının "*Ahşap ve Çelik Çatıların Strüktürel ve Konstrüktif Karşılaştırılması*" olarak değiştirilmesine, danışmanına duyurulmak üzere konunun ana bilim dalı başkanlığına ve adı geçen öğrencinin e-posta adresine bildirilmesine oy birliğiyle karar verildi.

Enstitümüz Mimarlık Ana Bilim Dalı Başkanlığının 20.10.2020 tarihli ve 2531 sayılı, Merve Dilan BALAN'ın tez başlığı değişikliği konulu yazısı görüşüldü.

Enstitümüz Mimarlık Ana Bilim Dalı, Tezli Yüksek Lisans Programı 198040001 numaralı öğrencisi Merve Dilan BALAN'ın, 09/10/2020 tarihinde yapılan tez savunma sınavında, tez başlığının savunma sınavı jüri üyelerinin önerisi üzerine, "*Mardin ve Toledo Şehrinin Kültürel Kimliklerini Yansıtan Kentsel Yapıları ve Bu Yapıların Yok Olmadan Korunarak 21. Yüzyıla Kadar Gelebilmesini Bu Bağlamda Mimari Anlayışlarının Karşılaştırılması ve Ortak Özelliklerinin İncelenmesi*" olan tez başlığının "*Mardin ve Toledo Şehirlerinin Kültürel Kimliklerini Yansıtan Yapıların Mimari Açısından Karşılaştırılması*" olarak değiştirilmesine, danışmanına duyurulmak üzere konunun ana bilim dalı başkanlığına ve adı geçen öğrencinin e-posta adresine bildirilmesine oy birliğiyle karar verildi.

ÖZGEÇMİŞ

ÖZGEÇMİŞ		
Kişisel Bilgiler		
Adı Soyadı:	Merve Dilan BALAN	
Doğum Tarihi (gün/ay/yıl):	30.04.1994	
Uyruğu:	T.C.	
Doğum Yeri:	Viranşehir	
E-posta:	dilanbalanmim@gmail.com	
Eğitim Bilgileri	Eğitim Birimi	Mezuniyet
Yüksek Lisans:	Toros Üniversitesi, Fen Bil. Ens. Mimarlık YL.	2020
Lisans:	Toros Üniversitesi, G.S.T ve Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü	2018
Lise:	Viranşehir Anadolu Lisesi	2012
İş Deneyimi	Çalıştığı Kurum:	Görev
-	-	-
Yabancı Dil	Düzyey	
İngilizce	İyi	
Yayınlar		
1.		
2.		
3.		
4.		

T.C.
TOROS ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İNTİHAL PROGRAMI RAPORU

MİMARLIK ANA BİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

Tarih:/...../.....

TezBaşlığı: Mardin Ve Toledo Şehirlerinin Kültürel Kimliklerini Yansıtan Kentsel Yapıları Ve Bu Yapıların Yok Olmadan Korunarak 21. Yüzyıla Gelebilmemesini, Bu Bağlamda Mimari Anlayışlarının Karşılaştırılması Ve Ortak Özelliklerinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmamın;

a) Giriş,

b) Ana bölümler ve

c) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 64 sayfalık kısmına ilişkin, 19/08/2020 tarihinde enstitü tarafından Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezimin benzerlik oranı % 5 'dir.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar hariç
- 3- Benzer kelime sayısı 10 adet yapıldığında en fazla %10,

- 1- Kaynakça hariç
- 2- Alıntılar dahil
- 3- Benzer kelime sayısı 10 adet yapıldığında en fazla %30'u geçmemelidir.

Tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Yukarıda belirtilen başlıkta danışmanımla birlikte tamamlamış olduğum tezimin fikir/araştırma sorusu, yöntem, bulgular ve tartışma kısımları özgün olup kısmen veya tamamen diğer çalışmalardan alınan kısımlar olduğu durumlarda kaynak belirtilmesine dikkat edilmiştir. Tezimin, tez yazım kurallarına uygun olarak ve intihal olmaksızın hazırladığımı taahhüt eder; intihal olması durumunda tez çalışmamın başarısız sayılacağını ve mezuniyetimin iptalini kabul ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Öğrencinin Adı Soyadı : Merve Dilan BALAN

İmzası

.....

Tarih:/...../.....

Yukarıda kişisel ve tez bilgileri verilen öğrencimin belirtilen başlıkta birlikte tamamlamış olduğumuz tez çalışması Turnitin intihal yazılım programında kontrol edilmiş ve etik bir ihlale rastlanmamıştır. İntihal yazılım programının rapor çıktısı ektedir. Ayrıca tezin fikir/araştırma sorusu, yöntem, bulgular ve tartışma kısımları özgün olup kısmen veya tamamen diğer çalışmalardan alınan kısımlar olduğu durumlarda kaynak belirtilmesine dikkat edilmiştir.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Danışmanın Unvanı-Adı-Soyadı

Prof. Dr. Necati ŞEN

İmzası

.....

Tarih:/...../.....

Ek: İntihal yazılım programının rapor çıktısı (.....sayfa)

Mardin ve Toledo Şehrinin
Kültürel Kimliklerini Yansıtan
Kentsel Yapıları ve Bu Yapıların
Yok Olmadan Korunarak 21.
Yüzyıla Kadar Gelebilmemesini Bu
Bağlamda Mimari Anlayışlarının
Karşılaştırılması ve O

Yazar Merve Dilan Balan

Gönderim Tarihi: 19-Ağu-2020 09:09PM (UTC+0300)

Gönderim Numarası: 1371480957

Dosya adı: Merve_Dilan_BALAN-Tez-_ntihal_i_in.docx (15.65M)

Kelime sayısı: 11339

Karakter sayısı: 77696

Mardin ve Toledo Şehrini Kültürel Kimliklerini Yansıtan Kentsel Yapıları ve Bu Yapıların Yok Olmadan Korunarak 21. Yüzyıla Kadar Gelebilmemesini Bu Bağlamda Mimari Anlayışlarının Karşılaştırılması ve O

ORJİNALLİK RAPORU

%5 BENZERLİK ENDEKSİ	%5 İNTERNET KAYNAKLARI	%0 YAYINLAR	%1 ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ
--------------------------------	-------------------------------------	-----------------------	-------------------------------

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	www.cumhuriyet.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
2	dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
3	zadoco.site İnternet Kaynağı	%1
4	www.cnnturk.com İnternet Kaynağı	%1
5	library.cu.edu.tr İnternet Kaynağı	%1
6	arsiv.mimarist.org İnternet Kaynağı	%1

Alıntıları çıkart

Kapat

Eşleşmeleri çıkar

< %1

Bibliyografyayı Çıkart üzerinde